

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 20.7.2021 r.
SWD(2021) 727 final

DOKUMENT ROBOCZY SŁUŻB KOMISJI

**Sprawozdanie na temat praworządności z 2021 r.
Rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności w Słowacji**

Towarzyszący dokumentowi:

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**Sprawozdanie na temat praworządności z 2021 r.
Sytuacja w zakresie praworządności w Unii Europejskiej**

{COM(2021) 700 final} - {SWD(2021) 701 final} - {SWD(2021) 702 final} -
{SWD(2021) 703 final} - {SWD(2021) 704 final} - {SWD(2021) 705 final} -
{SWD(2021) 706 final} - {SWD(2021) 707 final} - {SWD(2021) 708 final} -
{SWD(2021) 709 final} - {SWD(2021) 710 final} - {SWD(2021) 711 final} -
{SWD(2021) 712 final} - {SWD(2021) 713 final} - {SWD(2021) 714 final} -
{SWD(2021) 715 final} - {SWD(2021) 716 final} - {SWD(2021) 717 final} -
{SWD(2021) 718 final} - {SWD(2021) 719 final} - {SWD(2021) 720 final} -
{SWD(2021) 721 final} - {SWD(2021) 722 final} - {SWD(2021) 723 final} -
{SWD(2021) 724 final} - {SWD(2021) 725 final} - {SWD(2021) 726 final}

STRESZCZENIE

Nadal podejmowane są istotne starania na rzecz poprawy niezależności, uczciwości zawodowej, jakości i efektywności słowackiego systemu wymiaru sprawiedliwości, które odnotowano już w sprawozdaniu na temat praworządności z 2020 r. W grudniu 2020 r. parlament przyjął szeroko zakrojoną reformę konstytucji i przepisów wykonawczych dotyczących systemu wymiaru sprawiedliwości, w szczególności Sądu Konstytucyjnego i Rady Sądownictwa. Ponadto władze zintensyfikowały działania mające na celu rozwiązanie problemu korupcji w sądownictwie. Opracowywana jest reforma mapy sądownictwa, w którą zaangażowana jest Rada Europy i która wywołała szereg uwag zainteresowanych stron. Ustanowiono Najwyższy Sąd Administracyjny. Nowy Prokurator Generalny i Prokurator Specjalny zostali wybrani w drodze nowej przejrzystej procedury. Reformy te odzwierciedlają działania zmierzające do usprawnienia systemu wymiaru sprawiedliwości, przy czym ważne jest, aby podczas ich realizacji uwzględniono odpowiednie normy europejskie w celu zabezpieczenia niezależności sądów. Jest to również istotne, biorąc pod uwagę, że poziom postrzeganej niezależności sądownictwa – mimo że wzrósł wśród przedsiębiorstw – jest bardzo niski wśród ogółu społeczeństwa.

Słowacja znacznie zintensyfikowała starania na rzecz zwalczania korupcji, doprowadzając do szeregu śledztw w sprawach dotyczących korupcji na wysokim szczeblu oraz przedstawiania zarzutów w takich sprawach. Wybrano i powołano również najważniejszych urzędników, w tym szefa nowego Urzędu Ochrony Sygnalistów, który zacznie pełnić swoje obowiązki z dniem 1 września 2021 r. Zdolność do wykrywania przestępstw korupcyjnych i prowadzenia postępowań przygotowawczych w ich sprawie można w dalszym ciągu zwiększać w drodze inwestycji w specjalizację, specjalistyczną wiedzę analityczną oraz szkolenia w zakresie uczciwości zawodowej dla Narodowej Agencji ds. Przestępczości. Odnotowano niewielki postęp w zapobieganiu korupcji. Jak dotąd nie powiodło się kilka prób uregulowania kwestii lobbingu. Planowane jest jednak przygotowanie projektów ustaw dotyczących lobbingu, efektu „drzwi obrotowych”, oświadczeń o stanie majątkowym, konfliktów interesów członków parlamentu oraz udzielania zamówień publicznych lub prace nad takimi ustawami znajdują się na etapie wstępnym.

Konstytucja Słowacji i prawodawstwo wtórne zapewniają ramy prawne w odniesieniu do ochrony wolności wypowiedzi, prawa dostępu do informacji publicznej, pluralizmu mediów oraz praw prasy. Oczekuje się, że w projekcie ustawy będącym obecnie przedmiotem dyskusji, którego przyjęcie zaplanowano na wrzesień 2021 r., wprowadzone zostaną ramy zapewniające przejrzystość w zakresie własności mediów. Plany rządu dotyczące zaproponowania przepisów mających na celu zapewnienie bardziej sprzyjającego środowiska dla dziennikarzy odłożono na późniejszy termin. Kwestia dystrybucji reklam państwowych pozostaje nieuregulowana. Wydano szereg wyroków skazujących osoby zaangażowane w zabójstwo dziennikarza śledczego Jána Kuciaka i jego narzeczonej w 2018 r. Wyroki uniewinniające osoby podejrzane o organizację morderstwa uchylił Sąd Najwyższy, który przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia przez Sąd Najwyższy. Potwierdzono jeden wyrok skazujący. Nie uruchomiono programu wsparcia dla mediów informacyjnych w celu przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19.

Jeżeli chodzi o mechanizmy kontroli i równowagi na Słowacji, konieczne jest ulepszenie procesu legislacyjnego przez wzmocnienie zaangażowania zainteresowanych stron i społeczeństwa obywatelskiego, jak już zauważono w sprawozdaniu na temat

praworządności z 2020 r. W ramach reformy konstytucyjnej z grudnia 2020 r. wyraźnie wyłączono kompetencje Sądu Konstytucyjnego w zakresie kontroli sądowej ustaw konstytucyjnych, w wyniku czego Sąd Konstytucyjny przeprowadził kontrolę sądową tego przepisu. Stan nadzwyczajny związany z pandemią COVID-19 trwał przez większą część 2020 r. i zakończył się w maju 2021 r. w następstwie zmiany przepisów w grudniu 2020 r., co umożliwiło jego przedłużenie. Publiczny obrońca Praw i Krajowe Centrum Praw Człowieka aktywnie uczestniczyli w obronie praw podstawowych podczas pandemii. Rosną obawy co do finansowania niektórych organizacji pozarządowych, w szczególności ograniczeń dotyczących organizacji pozarządowych zajmujących się równouprawnieniem płci.

I. SYSTEM WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

System sądownictwa Republiki Słowackiej składa się z 54 sądów rejonowych, 8 sądów okręgowych, Szczęólnego Sądu Karnego, Sądu Najwyższego, Najwyższego Sądu Administracyjnego i Sądu Konstytucyjnego¹. Sądy okręgowe pełnią funkcję sądów apelacyjnych w sprawach cywilnych, gospodarczych i karnych, a jednocześnie orzekają jako sądy pierwszej instancji w sprawach administracyjnych. Szczęólny Sąd Karny jest właściwy do orzekania w poważnych sprawach karnych określonych w odpowiednim przepisie kodeksu postępowania karnego². Rada Sądownictwa odgrywa główną rolę w samorządaniu sądownictwem oraz w mianowaniu, zawieszaniu i odwoływaniu sędziów, a także w utrzymywaniu etyki sędziowskiej. Połowę jej członków (9 z 18) stanowią sędziowie wybrani przez innych sędziów. Niektórzy z pozostałych członków Rady Sądownictwa zostali powołani przez Prezydenta Słowacji, parlament i rząd³. Prokuratura Słowacji jest niezależnym organem państwowym znajdującym się pod zwierzchnictwem Prokuratora Generalnego⁴. Słowacja uczestniczy w pracach Prokuratury Europejskiej. Słowacka Izba Adwokacka jest niezależnym samorządem zawodowym⁵.

Niezależność i niezawisłość

Postrzegany poziom niezależności sądownictwa wzrósł wśród przedsiębiorstw, ale pozostaje bardzo niski wśród ogółu społeczeństwa. 30 % przedsiębiorstw postrzega poziom niezależności sądów jako „dość dobry lub bardzo dobry”, co stanowi znaczną poprawę w porównaniu z 2020 r. (15 %) ⁶. Z drugiej strony postrzeganie niezależności sądów i niezawisłości sędziów przez ogół społeczeństwa nie uległo poprawie, przy czym 28 % postrzega poziom niezależności sądów jako „dość dobry lub bardzo dobry”, a 65 % jako „dość zły lub bardzo zły” ⁷, zgodnie z długoterminową tendencją, o której wspomniano już w sprawozdaniu na temat praworządności z 2020 r. ⁸. Najczęściej wymieniane powody postrzeganego braku niezależności mają prawie w równym stopniu związek z ingerencją lub presją ze strony rządu i polityków oraz naciskami ze strony interesów gospodarczych lub innych szczególnych interesów ⁹.

Władze podjęły działania, aby odnieść się do zarzutów korupcji i nadużywania stanowisk w sądownictwie. W następstwie głośnych operacji policyjnych opisanych

¹ Opis struktury sądownictwa – zob. np. ekspertyza roczna przygotowana przez Europejską Komisję na rzecz Efektywności Wymiaru Sprawiedliwości (CEPEJ) dla Komisji Europejskiej.

² Słowacki kodeks postępowania karnego, par. 14 (np. zabójstwo z premedytacją, korupcja, terroryzm, przestępczość zorganizowana, poważne przestępstwa gospodarcze, naruszenie interesów finansowych UE itp.).

³ Art. 141a konstytucji Słowacji.

⁴ Art. 149–151 konstytucji Słowacji; ustawa nr 153/2001 Zb.U. o prokuraturze.

⁵ Ustawa parlamentarna nr 586/2003 Zb.U. o zawodach prawniczych i zmieniająca ustawę nr 455/1991 Zb.U. o prowadzeniu działalności gospodarczej (ustawa o działalności gospodarczej) z dnia 4 grudnia 2003 r.

⁶ Wykres 50, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2021 r. Kategoryzacja poziomu postrzeganej niezależności sądów przedstawia się w następujący sposób: bardzo niski (poniżej 30 % respondentów postrzega niezależność sądów jako dość dobrą i bardzo dobrą); niski (30–39 %), średni (40–59 %), wysoki (60–75 %), bardzo wysoki (powyżej 75 %).

⁷ Wykres 49, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2021 r.

⁸ Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Słowacji, s. 2–3.

⁹ Wykresy 49 i 51 unijnej tablicy wyników wymiaru sprawiedliwości z 2021 r.

w sprawozdaniu na temat praworządności z 2020 r.¹⁰, rozpoczęto kolejne operacje. Obecnie w ramach zintensyfikowanych działań organów publicznych zmierzających do ograniczenia korupcji w systemie wymiaru sprawiedliwości wobec 20 sędziów¹¹ i innych przedstawicieli systemu wymiaru sprawiedliwości i organów ścigania¹² wszczęto postępowania karne w sprawie poważnych zarzutów korupcji i nadużycia stanowiska. Skazano jednego sędziego. W wyniku ścigania karnego kilku sędziów podało się do dymisji lub zostało tymczasowo zawieszonych w pełnieniu obowiązków¹³. W kontekście europejskiego semestru zgłoszono również potrzebę dalszego rozwiązywania konkretnych problemów dotyczących ogólnej uczciwości zawodowej w systemie wymiaru sprawiedliwości, a Słowacja otrzymała w tym celu zalecenia dla poszczególnych krajów¹⁴.

Przyjęto kompleksową reformę sądownictwa polegającą na zmianie konstytucji i przepisów wykonawczych. Wynika to z zapowiedzi rządu o przeprowadzeniu reformy mającej na celu zwiększenie poziomu wiary społeczeństwa w praworządność¹⁵, jak wyjaśniono w sprawozdaniu na temat praworządności z 2020 r.¹⁶ W grudniu 2020 r. przyjęto zmianę konstytucji i przepisów wykonawczych, w ramach której w szczególności ustanowiono Najwyższy Sąd Administracyjny, wprowadzono zmiany¹⁷ w sposobie wybierania i powoływania sędziów Sądu Konstytucyjnego oraz zmieniono szereg przepisów dotyczących Rady Sądownictwa. Zainteresowane strony zauważyły, że reforma odzwierciedla starania zmierzające do usprawnienia systemu wymiaru sprawiedliwości oraz wzmocnienia jego niezależności¹⁸, chociaż niektóre elementy reformy spotkały się ze sprzeciwem (zob. poniżej).

Mimo że niektóre elementy reformy dotyczące Rady Sądownictwa przyjęto z zadowoleniem, pojawiły się obawy co do systemu odwoływania jej członków. W ramach reformy konstytucyjnej wprowadzono zmiany w sposobie powoływania członków Rady Sądownictwa, rozszerzono uprawnienia Rady oraz zmieniono przepis dotyczący odwoływania jej członków¹⁹. W ramach reformy wprowadzono zasadę, zgodnie z którą sędziowie zasiadający w Radzie byłiby wybierani w kilku okręgach wyborczych²⁰. Zdaniem rządu celem tej zmiany jest zwiększenie legitymacji Rady poprzez zapewnienie bardziej

¹⁰ Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Słowacji, s. 2.

¹¹ Stan z maja 2021 r. Informacje przekazane przez słowacką Radę Sądownictwa.

¹² Prokuratorzy, funkcjonariusze policji i prawnicy, w tym urzędnicy wysokiego szczebla, między innymi były szef policji, Prokurator Generalny, Prokurator Specjalny lub były sekretarz stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości.

¹³ Informacje przekazane przez władze słowackie.

¹⁴ Zalecenie Rady z dnia 20 maja 2020 r. w sprawie krajowego programu reform Słowacji na 2020 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Słowację programu stabilności na 2020 r., COM(2020) 525 final.

¹⁵ Dokument programowy rządu Republiki Słowackiej na lata 2020–2024 z dnia 19 kwietnia 2020 r., s. 8.

¹⁶ Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Słowacji, s. 3.

¹⁷ Informacje przekazane przez Via Iuris (Civil Liberties Union) na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 3; Informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji.

¹⁸ Informacje przekazane przez Via Iuris (Civil Liberties Union) na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 3; Informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji.

¹⁹ Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Słowacji, s. 4.

²⁰ W skład Rady wchodzi 18 członków, z których połowę stanowią sędziowie wybrani przez innych sędziów. Rząd, parlament i Prezydent Republiki również wybierają po trzech członków. Taki skład jest zgodny z rekomendacją CM/Rec(2010)12 Komitetu Ministrów Rady Europy, pkt 26–27.

zróznicowanej reprezentacji sędziów. Cel ten jest zgodny z zaleceniami Rady Europy²¹. W ramach reformy rozszerzono również uprawnienia Rady Sądownictwa²². Reforma wyraźnie przewiduje, że członkowie Rady Sądownictwa, w tym jej przewodniczący i wiceprzewodniczący, mogą być w każdym czasie odwołani przez organ, który ich powołał²³. Zgodnie z uzasadnieniem²⁴ oznacza to, że taki wniosek o odwołanie nie musi opierać się na prawnie przewidzianych kryteriach²⁵, lecz może być podyktowany brakiem zaufania²⁶. Zainteresowane strony wyraziły obawy, że ten aspekt reformy może negatywnie wpływać na niezależność Rady Sądownictwa²⁷. Obawy te znalazły również odzwierciedlenie w opinii Biura Rady Konsultacyjnej Sędziów Europejskich (CCJE) z dnia 9 grudnia 2020 r.²⁸. Odwołany członek może zakwestionować przed Sądem Konstytucyjnym decyzję o swoim odwołaniu, składając skargę konstytucyjną²⁹. Ważne jest, aby Rada Sądownictwa podlegała wystarczającym gwarancjom w zakresie jej niezależności od organów władzy ustawodawczej i wykonawczej, w tym w odniesieniu do sposobu odwoływania jej członków³⁰.

W celu zagwarantowania pewności wprowadzono wiek emerytalny sędziów³¹. W następstwie zmian w konstytucji sędziowie przechodzą w stan spoczynku po osiągnięciu

²¹ Rekomendacja CM/Rec(2010)12 Komitetu Ministrów Rady Europy, pkt 27.

²² W szczególności zgodnie ze zmianą uprawnienie do dokonania oceny oświadczeń o stanie majątkowym sędziów przysługuje Radzie Sądownictwa.

²³ Aby uzyskać dodatkowe informacje na temat powoływania, zob. przypis 20. Zgodnie z uzasadnieniem ustawy konstytucyjnej nr 422/20, s. 20, taką możliwość zawarto już wcześniej w konstytucji, a w ramach zmiany wyraźnie potwierdzono jej istnienie. Mimo to Sąd Konstytucyjny w opinii ujednocniającej z dnia 19 września 2018 r. PLz. Ú2/2018 wydał przeciwne orzeczenie.

²⁴ Uzasadnienie ustawy konstytucyjnej nr 422/20, p. 24.

²⁵ Jak wyjaśnili przedstawiciele rządu Słowacji, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Konstytucyjnego, odwołanie nie może być dyskryminujące ani arbitralne; informacje uzyskane w kontekście spotkania odbytego w następstwie sprawozdania na temat praworządności z 2020 r.

²⁶ Informacje uzyskane w spotkaniu odbytego w następstwie sprawozdania na temat praworządności z 2020 r.

²⁷ Apel otwarty słowackich prawników, dostępny pod adresem <https://pravnystat.eu/en/> i przekazany jako wkład w konsultacje z zainteresowanymi stronami na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r. Przepis ten został zaskarżony do Sądu Konstytucyjnego, gdzie oczekuje na rozpoznanie, sygn. akt 414/2021.

²⁸ Zgodnie z opinią Biura Rady Konsultacyjnej Sędziów Europejskich (CCJE) z dnia 9 grudnia 2020 r., CCJE-BU(2020)3, wydaną na wniosek członka CCJE w odniesieniu do Słowacji w związku z przeprowadzaną na Słowacji reformie sądownictwa, s. 2–3, członkowie Rady Sądownictwa powinni korzystać z gwarancji niezależności i ochrony przed naciskami z zewnątrz, w tym w szczególności powinni być powoływani na określoną kadencję. Zob. również opinia CCJE nr 10 (2007), 36; Opinion on the Draft Amendments to the Organic Law on Courts of General [Opinia w sprawie projektu zmian do ustawy organicznej o sądach powszechnych Gruzji, CDL-AD(2013)007-e], pkt 71: „Komisja Wenecka jest zdania, że korzystając ze swoich uprawnień ustawodawczych w celu opracowania przyszłej organizacji i funkcjonowania sądownictwa, parlament powinien powstrzymać się od przyjmowania środków, które zagrażałyby ciągłości składu Najwyższej Rady Sądownictwa”. Do podobnych wniosków doszedł słowacki Sąd Konstytucyjny w wyroku z dnia 19 września 2018 r. PLz. ÚS 2/2018, pkt 12.

²⁹ Nie jest jasne, w jakim stopniu Sąd Konstytucyjny mógłby ocenić decyzję o odwołaniu z perspektywy niezależności sądów. Informacje uzyskane w kontekście spotkania odbytego w następstwie sprawozdania na temat praworządności z 2020 r.

³⁰ W odniesieniu do procesu powoływania pracowników wymiaru sprawiedliwości, aby Rada Sądownictwa mogła przyczynić się do nadania tej procedurze bardziej obiektywnego charakteru, Trybunał Sprawiedliwości przypomniał, że konieczne jest, aby organ taki był sam wystarczająco niezależny od władzy ustawodawczej i wykonawczej oraz od organu, któremu ma przedstawiać opinię w sprawie oceny kandydatów na stanowisko sędziego. Zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 20 kwietnia 2021 r., Repubblica, sprawa C-896/19, pkt 66.

³¹ Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Słowacji, s. 4.

wieku 67 lat³². W ramach zmiany zwiększono pewność prawa i stabilność dla sędziów, ponieważ w drodze reformy zniesiono uprawnienie dyskrecyjne Rady Sądownictwa do składania wniosku o przeniesienie w stan spoczynku sędziego, który ukończył 65 lat.

Zmieniono system odpowiedzialności karnej sędziów. W październiku 2020 r. przyjęto zmiany w kodeksie karnym³³, a następnie zmianę postanowienia konstytucyjnego dotyczącego immunitetu sędziów. Zgodnie z założeniami reform sędziowie³⁴ nie mogą być pociągani do odpowiedzialności za opinię wyrażoną przy wydawaniu orzeczenia, chyba że orzeczenie sędziego można zakwalifikować jako przestępstwo³⁵. W związku z tym do kodeksu karnego wprowadzono nowy typ przestępstwa – „nadużycie prawa”³⁶. Zgodnie z tym przepisem sędziowie³⁷ mogą być ścigani za wszelkie arbitralne orzeczenia powodujące szkodę lub przynoszące korzyść osobie trzeciej³⁸. Przewiduje się, że przepis ten można stosować wyłącznie w przypadku jawnie arbitralnych i błędnych orzeczeń³⁹. Postępowania w sprawach karnych prowadzi Prokurator Specjalny i Szczególny Sąd Karny. Sędzia oskarżony o takie przestępstwo ma prawo złożyć wniosek do Rady Sądownictwa o wyrażenie sprzeciwu wobec kontynuowania ścigania karnego, co w razie uwzględnienia wniosku jest równoznaczne z zakończeniem postępowania⁴⁰. Ścigany sędzia może zostać tymczasowo zawieszony wyłącznie na podstawie orzeczenia sądu dyscyplinarnego⁴¹. Chociaż zgodnie z normami europejskimi pociągnięcie sędziów do odpowiedzialności za wydawane przez nich orzeczenia może mieć miejsce w wyjątkowych przypadkach umyślnego działania lub rażącego niedbalstwa, w każdym systemie regulującym odpowiedzialność sędziów należy w sposób jasny i precyzyjny zapewnić niezbędne gwarancje w celu uniknięcia ryzyka wykorzystywania go jako instrumentu wywierania nacisku na działalność sądowniczą lub systemu do politycznej kontroli treści orzeczeń sądowych⁴². Ważne jest, aby podczas stosowania tych nowych przepisów w praktyce wspomniane zabezpieczenia były należycie przestrzegane zgodnie z normami europejskimi. Niektóre zainteresowane strony wyraziły

³² Przepis przejściowy stanowił, że sędziowie, którzy osiągnęli wiek 67 lat w chwili wejścia w życie zmiany konstytucji (1 stycznia 2021 r.), mieli przejść w stan spoczynku do dnia 1 lutego 2021 r. Władze słowackie potwierdziły, że nie było takiego sędziego, w związku z czym nie zastosowano tego przepisu.

³³ Ustawa nr 312/2020 o przepadku mienia i zarządzaniu zajęтым mieniem oraz o zmianach do niektórych ustaw, obowiązująca od dnia 1 stycznia 2021 r.

³⁴ Przepis ten ma również zastosowanie do sędziów pokoju.

³⁵ Art. 148 ust. 4 konstytucji.

³⁶ Sekcja 326a kodeksu karnego.

³⁷ Przepis ten ma również zastosowanie do arbitrów i sędziów pokoju.

³⁸ Aby uzyskać więcej informacji, zob. informacje przekazane przez Via Iuris (Civil Liberties Union) na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 8.

³⁹ Uzasadnienie ustawy nr 312/2020, s. 40; informacje uzyskane w kontekście spotkania odbytego w następstwie sprawozdania na temat praworządności z 2020 r.

⁴⁰ Wydaje się jednak, że to zabezpieczenie obowiązuje tylko do 2024 r., ustawa 423/2020, art. III, XXX.

⁴¹ Sekcja 22 ustawy 385/2000 o sądach. Zgodnie z sekcją 22a sędziego można również czasowo zawiesić na podstawie decyzji Rady Sądownictwa, jeżeli zachodzą uzasadnione wątpliwości co do spełnienia przez niego wymogów kwalifikacyjnych albo jeżeli wiarygodność lub reputacja sądownictwa mogą być poważnie zagrożone. W następstwie przyjęcia zmiany konstytucji w grudniu 2021 r. do zatrzymania sędziego nie jest już konieczne wyrażenie zgody przez Sąd Konstytucyjny. Aby uzyskać więcej informacji, zob. informacje przekazane przez Via Iuris (Civil Liberties Union) na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 8.

⁴² Rekomendacja CM/Rec(2010)12 Komitetu Ministrów Rady Europy, pkt 68; zob. przez analogię do postępowań dyscyplinarnych wobec sędziów: wyrok TSUE z dnia 19 listopada 2019 r., LM, C-216/18, pkt 67; w odniesieniu do odpowiedzialności sędziów zob. również wyrok TSUE z dnia 18 maja 2021 r. w sprawach połączonych C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19, pkt 228–239.

obawy w odniesieniu do zmiany konstytucji dotyczącej immunitetu sędziów, zauważając, że jej szeroka i niejasna treść może pociągać za sobą potencjalne ryzyko nadużycia⁴³.

W ramach ostatniej reformy konstytucyjnej zmieniono system przenoszenia sędziów bez ich zgody. W ostatniej reformie konstytucyjnej przewidziano, że sędziów można przenosić bez ich zgody w przypadku zmiany mapy sądownictwa, jeśli takie przeniesienie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego funkcjonowania sądownictwa⁴⁴. Zgodnie z normami europejskimi w wyjątkowych przypadkach możliwe jest przeniesienie sędziów bez ich zgody, pod warunkiem że wprowadzono wystarczające zabezpieczenia. Zabezpieczenia te obejmują wymóg, zgodnie z którym sędziego nie można przenieść do sądu niższej instancji oraz ma on możliwość zwrócenia się o kontrolę sądową⁴⁵. Istotne będzie, aby w ustawie wykonawczej⁴⁶ przewidziano wystarczające zabezpieczenia, z uwzględnieniem norm europejskich.

Obecnie trwają prace nad projektem reformy mapy sądownictwa. W związku z zaleceniami zawartymi w sprawozdaniu Europejskiej Komisji na rzecz Efektywności Wymiaru Sprawiedliwości (CEPEJ)⁴⁷ dotyczącymi m.in. refleksji nad wzmocnieniem specjalizacji sędziów oraz zmianą mapy sądownictwa, w szczególności nad zmniejszeniem liczby sądów rejonowych⁴⁸, Ministerstwo Sprawiedliwości zorganizowało grupy robocze, w skład których weszli m.in. sędziowie, w celu przygotowania projektu reformy mapy sądownictwa⁴⁹. Celem reformy jest zwiększenie zaufania społecznego do wymiaru

⁴³ Zgodnie z opinią Biura CCJE z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie konstytucji (CCJE-BU(2020)3, s. 5) nowa treść konstytucji jest niejasna i pociąga za sobą potencjalne ryzyko nadużycia; apel otwarty słowackich prawników, dostępny pod adresem <https://prawnystat.eu/en/> i przekazany jako wkład w konsultacje z zainteresowanymi stronami na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r.

⁴⁴ Dotychczas przeniesienie sędziów bez ich zgody było możliwe wyłącznie w trybie postępowania sądowego. Art. 148 ust. 1 konstytucji.

⁴⁵ Rekomendacja nr CM/Rec(2010)12 Komitetu Ministrów Rady Europy, pkt 52; Europejska karta o statusie sędziów, art. 1.4, art. 3.4; sprawozdanie Europejskiej Sieci Rad Sądownictwa, Minimum standards for the evaluation of professional performance and the irremovability of members of the judiciary [Minimalne normy oceny osiągnięć zawodowych i nieusuwalności pracowników wymiaru sprawiedliwości, wniosek 4.21; wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 9 marca 2021 r., Bilgen/Turcja, 1571/07, pkt 96.

⁴⁶ Zgodnie z art. 148 ust. 1 konstytucji przeniesienie w przypadku zmiany mapy sądownictwa zostanie doprecyzowane w ustawie wykonawczej.

⁴⁷ Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Słowacji, s. 4.

⁴⁸ Europejska Komisja na rzecz Efektywności Wymiaru Sprawiedliwości (CEPEJ) (listopad 2017 r.), „Efficiency and quality of the Slovak judicial system, Assessment and recommendations on the basis of CEPEJ tools” [„Efektywność i jakość słowackiego wymiaru sprawiedliwości, ocena i zalecenia na podstawie narzędzi CEPEJ”], CEPEJ-COOP (2017)14, s. 20–28.

⁴⁹ Proces opracowywania składał się z szeregu etapów. W pierwszym etapie grupa robocza licząca prawie 50 członków (większość z nich stanowili sędziowie, w tym prezesi sądów pierwszej i drugiej instancji oraz członkowie Rady Sądownictwa, w tym jej przewodniczący) uzgodniła kluczowe elementy reformy. Podczas drugiego etapu w pierwszej połowie 2020 r. nowa, mniejsza grupa robocza składająca się z około 10 członków (w tym 4 sędziów) opracowała projekt reformy na podstawie zaleceń pierwszej grupy roboczej. Jednak zainteresowane strony kwestionują zakres, w jakim zalecenia te zostały uwzględnione. Protokół i arkusze informacyjne z posiedzeń grupy roboczej w ramach pierwszego etapu są dostępne pod adresem <https://web.ac-mssr.sk/sudna-mapa-otazky-a-odpovede/> Informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji; informacje opublikowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości na stronie internetowej poświęconej nowej mapie sądownictwa, <http://web.ac-mssr.sk/sudna-mapa-otazky-a-odpovede/>; Centrum Analityczne Ministerstwa Sprawiedliwości (grudzień 2020 r.), „Zalecenia dotyczące przygotowania nowej mapy sądownictwa”, s. 15–17.

sprawiedliwości oraz poprawa jego efektywności i jakości⁵⁰. Projekt mapy opiera się na potrzebie zapewnienia wystarczającej liczby sądów w celu umożliwienia większej specjalizacji sędziów w każdym sądzie, poszanowania tożsamości kulturowej i regionalnej oraz dostępności wymiaru sprawiedliwości⁵¹. Na podstawie danych dotyczących obciążenia pracą obecnych sądów, a także infrastruktury i dostępności sądów w projekcie reformy zaproponowano zmniejszenie liczby sądów rejonowych i okręgowych odpowiednio z 54 do 30 i z 8 do 3⁵². Sędziowie, pracownicy wymiaru sprawiedliwości i sprawy ze zlikwidowanych sądów zostaną przeniesione do pozostałych sądów⁵³. W okresie od września do grudnia 2020 r. projekt reformy został przedstawiony sędziom i innym zainteresowanym stronom; dyskusje kontynuowano w styczniu i lutym 2021 r.⁵⁴. Ministerstwo Sprawiedliwości przeprowadza obecnie ocenę uwag zgłoszonych w ramach konsultacji publicznych, które trwały od połowy grudnia 2020 r. do początku marca 2021 r.⁵⁵. Projekt reformy wywołał krytykę ze strony kilku zainteresowanych stron, które zgłosiły m.in. brak udziału podczas procesu opracowywania i wyraziły obawy dotyczące dostępności sądów⁵⁶. W wyniku krytyki Ministerstwo Sprawiedliwości podjęło decyzję o kontynuowaniu konsultacji z sędziami do września 2021 r., po czym przeredagowany wniosek w sprawie reformy mapy sądownictwa zostanie ponownie poddany procedurze konsultacji publicznych⁵⁷. Ponieważ reforma będzie wiązała się z przeniesieniem sędziów⁵⁸, należy zauważyć, że zgodnie z normami europejskimi sędziowie, którzy w ramach reformy zostaliby przeniesieni bez ich zgody, powinni korzystać z gwarancji proceduralnej w celu zapewnienia, aby ich niezawisłość nie była zagrożona (zob. powyżej). W wyniku przeglądu projektu reformy przeprowadzonego przez CEPEJ stwierdzono, że zastosowana metodyka jest zgodna z wytycznymi i sprawozdaniem oceniającym CEPEJ, oraz podkreślono oparte na dowodach podejście

⁵⁰ Centrum Analityczne Ministerstwa Sprawiedliwości (listopad 2020 r.), Reform of the Judicial map [Reforma mapy sądownictwa], s. 4.

⁵¹ Centrum Analityczne Ministerstwa Sprawiedliwości (listopad 2020 r.), „Reforma mapy sądownictwa”, s. 20–21. Uzasadnienie oceny tych kryteriów dla poszczególnych rejonów zostało przedstawione w Centrum Analitycznym Ministerstwa Sprawiedliwości (listopad 2020 r.), „Odporúčania pre tvorbu novej súdnej mapy”, http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/nova_sudna_mapa_3_0_final.pdf

⁵² Celem grupy roboczej było utworzenie rejonów, które na podstawie średniej liczby spraw wpływających do każdego z istniejących sądów zapewnią wystarczającą liczbę spraw co najmniej 3 wyspecjalizowanym sędziom/3 wyspecjalizowanym składom orzekającym dla każdego porządku posiedzeń. W projekcie reformy zaproponowano również utworzenie odrębnych sądów administracyjnych (zob. poniżej). Centrum Analityczne Ministerstwa Sprawiedliwości (listopad 2020 r.), „Reforma mapy sądownictwa”, s. 20–21; Centrum Analityczne Ministerstwa Sprawiedliwości (listopad 2020 r.), „Odporúčania pre tvorbu novej súdnej mapy”, s. 20–21, 34, 43.

⁵³ Projekt ustawy o siedzibach i właściwości miejscowej sądów, sekcja 10 ust. 2 i sekcja 11 ust. 2, dostępny pod adresem <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2020/587>

⁵⁴ Ministerstwo Sprawiedliwości, ramy czasowe procesu opracowywania, dostępne pod adresem http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/20210223_Casov%C3%A1_os_Sudna_mapa_v.2.pdf

⁵⁵ Portal informacyjny Slov-Lex, <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2020/587>

⁵⁶ Informacje udostępnione przez platformę komunikacyjną dla słowackich sędziów Sudnamoc.sk oraz przekazane przez Stowarzyszenie Słowackich Sędziów na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r.; Informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji. Ponadto w projekcie przewidziano różne sposoby wyboru prezesów sądów, co budzi wątpliwości dotyczące swobody uznania przyznanej organowi władzy wykonawczej, art. XVI ust. 35 projektu ustawy o siedzibach i właściwości miejscowej sądów, którym dodano sekcję 101f ust. 4 do ustawy nr 757/2004 o sądach.

⁵⁷ Informacje przekazane przez władze słowackie.

⁵⁸ Należy zauważyć, że w projekcie reformy zaproponowano przenoszenie sędziów w ramach sukcesji uniwersalnej bez zastosowania przepisu o przenoszeniu sędziów, o którym mowa w sekcji 14 ustawy 385/2000 o sądach. Niezależnie od tego obowiązują normy europejskie dotyczące przenoszenia.

przyjęte przez władze słowackie⁵⁹. Wydano również dalsze zalecenia, takie jak rozważenie odroczenia wdrożenia reformy⁶⁰.

Ustanowiono Najwyższy Sąd Administracyjny i przewiduje się utworzenie sądów administracyjnych⁶¹. Oczekuje się, że nowy system sądów administracyjnych będzie składał się z trzech sądów administracyjnych – których utworzenie zaproponowano w projekcie reformy mapy sądownictwa – oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego, który ustanowiono na mocy ostatniej reformy konstytucyjnej i zacznie on funkcjonować w sierpniu 2021 r.⁶². W maju 2020 r. powołano prezesa Najwyższego Sądu Administracyjnego⁶³, a procedura wyboru sędziów jest w toku. Wyboru sędziów Sądu dokona Rada Sądownictwa⁶⁴. W projekcie reformy mapy sądownictwa (zob. powyżej) przewidziano utworzenie trzech odrębnych sądów administracyjnych. Przewiduje się⁶⁵, że prezesi tych nowych sądów administracyjnych zostaną wyłonieni przez komitet składający się z pięciu członków, których powinien wybrać Minister Sprawiedliwości, w tym dwóch spośród kandydatów zgłoszonych przez Radę Sądownictwa⁶⁶. W zakresie wyboru sędziów do sądów administracyjnych zaproponowano⁶⁷, aby Minister Sprawiedliwości⁶⁸ określał, które stanowiska zostaną obsadzone w ramach przeniesienia sędziów⁶⁹, a które w drodze procedury wyboru⁷⁰. Przy

⁵⁹ CEPEJ (14 grudnia 2020 r.), „CEPEJ Experts’ review of the Judicial Map Reform in the Slovak Republic” [„Przegląd reformy mapy sądownictwa w Republice Słowackiej”], s. 8–9.

⁶⁰ CEPEJ (14 grudnia 2020 r.), „CEPEJ Experts’ review of the Judicial Map Reform in the Slovak Republic” [„Przegląd reformy mapy sądownictwa w Republice Słowackiej przeprowadzony przez ekspertów CEPEJ”], s. 10–11.

⁶¹ Najwyższy Sąd Administracyjny będzie m.in. sądem administracyjnym drugiej instancji. Obecnie sprawy administracyjne w pierwszej instancji rozpatrują orzekające składy administracyjne przy sądach rejonowych; sprawy te zostaną następnie przeniesione do nowo utworzonych sądów administracyjnych.

⁶² W dniu 2 czerwca 2021 r. Ministerstwo Sprawiedliwości zwróciło się do Komisji Weneckiej o wydanie opinii w sprawie możliwej właściwości Najwyższego Sądu Administracyjnego do pełnienia funkcji organu apelacyjnego rozpatrującego orzeczenia dyscyplinarne dotyczące prawników słowackiej Izby Adwokackiej oraz w sprawie pozycji i statusu adwokatów w słowackim systemie prawnym. Obecnie nie opracowuje się przepisów przyznających Sądowi takie uprawnienia, ale zasugerowano to w uzasadnieniu ustawy konstytucyjnej nr 422/20, s. 28.

⁶³ Prezesa Sądu Najwyższego powołał Prezydent Republiki na wniosek Rady Sądownictwa zgodnie z przepisem przejściowym 154g ust. 7 konstytucji.

⁶⁴ Sekcja 151zf ustawy 385/2000 o sądach.

⁶⁵ Art. XVI ust. 35 projektu ustawy o siedzibach i właściwości miejscowej sądów, którym dodano sekcję 101f ust. 1 do ustawy nr 757/2004 o sądach.

⁶⁶ W standardowym procesie powoływania prezesów sądów, przewidzianym w sekcjach 36 i 37 ustawy 750/2004 o sądach, z listy kandydatów Minister Sprawiedliwości wybiera czterech członków komisji selekcyjnej w taki sposób, że jeden z członków zostaje powołany na listę przez Radę Sądownictwa, a trzech przez Ministra. Jednego członka komisji selekcyjnej wybiera rada sędziów odpowiedniego sądu. Lista kandydatów publikowana jest na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Sudy/Vyberove-konania-na-sudoch/Kandidati-na-clenov-vyberovych-komisii-na-vyber-predsedov-sudov.aspx>

⁶⁷ Art. IX ust. 17 projektu ustawy o siedzibach i właściwości miejscowej sądów, którym dodaje się sekcję 151zg do ustawy nr 385/2000 o sędziach.

⁶⁸ Po konsultacji z Radą Sądownictwa.

⁶⁹ Przeniesienia sędziów dokonuje Rada Sądownictwa na wniosek sędziego, za jego zgodą albo na podstawie orzeczenia dyscyplinarnego, art. 14, ustawa 385/2000 o sądach.

⁷⁰ Procedurę wyboru przeprowadza komisja selekcyjna składająca się z dwóch członków powołanych przez Ministra Sprawiedliwości oraz trzech członków powołanych przez Radę Sądownictwa, sekcja 29, ustawa 385/2000 o sądach.

tworzeniu wspomnianych sądów i mającego do nich zastosowania systemu istotne będzie uwzględnienie norm europejskich⁷¹.

Prokurator Generalny i Prokurator Specjalny zostali wybrani w drodze nowej procedury. We wrześniu 2020 r. parlament przyjął ustawę⁷², którą wprowadzono szereg zmian w procesie wyboru Prokuratora Generalnego i Prokuratora Specjalnego.⁷³ W ustawie rozszerzono listę osób uprawnionych do zgłaszania kandydatów na stanowisko Prokuratora Generalnego⁷⁴, ponadto umożliwiono osobom niebędącym prokuratorami kandydowanie na to stanowisko oraz wprowadzono wymóg, zgodnie z którym kandydaci zarówno na Prokuratora Generalnego, jak i Prokuratora Specjalnego biorą udział w wysłuchaniu publicznym w parlamencie⁷⁵. Nowe przepisy zastosowano w grudniu 2020 r. i lutym 2021 r. podczas wyborów kandydatów na Prokuratora Generalnego i Prokuratora Specjalnego. Media uważnie śledziły obie procedury wyboru, a zainteresowane strony zwróciły uwagę na wzrost przejrzystości procesu⁷⁶.

Jakość

Działania na rzecz zwiększenia cyfryzacji przynoszą rezultaty, jednak w praktyce pojawiają się niedociągnięcia. W ciągu ostatnich lat aktywne zaangażowanie w zwiększanie cyfryzacji systemu wymiaru sprawiedliwości⁷⁷ zaczęło przynosić rezultaty. Słowacja jest dobrze przygotowana pod względem przepisów proceduralnych pozwalających na wykorzystywanie technologii cyfrowych w sądach⁷⁸, jak również szeregu narzędzi i infrastruktury umożliwiających komunikację na odległość i bezpieczny zdalny dostęp do miejsca pracy⁷⁹, bezpieczną komunikację elektroniczną między służbami sądowymi a przedstawicielami zawodów prawniczych i instytucjami prawniczymi⁸⁰ lub możliwości wszczynania i śledzenia przez użytkowników postępowań w sprawach cywilnych, handlowych i administracyjnych⁸¹. Luki występują w szczególności w odniesieniu do prokuratury⁸² i rozwiązań cyfrowych na potrzeby postępowań sądowych w sprawach karnych⁸³. Pojawiają się jednak oznaki sugerujące, że chociaż narzędzia i infrastruktura już istnieją, ich stosowanie w praktyce może być utrudnione, w tym ze względu na przeszkody takie jak utrudniona obsługa, niekompatybilność różnych wykorzystywanych systemów

⁷¹ Rada Konsultacyjna Sędziów Europejskich (2016), Opinion No. 19, The role of court presidents [Opinia nr 19 w sprawie roli prezesów sądów], pkt 53.

⁷² Ustawa 241/2020.

⁷³ Zgodnie z art. 150 konstytucji Prokuratora Generalnego powołuje Prezydent Republiki na wniosek parlamentu. Prokuratora Specjalnego wybiera parlament, sekcja 24a ustawy nr 154/2001 o prokuratorach.

⁷⁴ Kandydatów może nominować członek parlamentu, Minister Sprawiedliwości, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rada Prokuratorów, organizacja zawodowa prawników, wydział prawa oraz Akademia Nauk. Wcześniej prawo zgłaszania kandydatów przysługiwało wyłącznie członkom parlamentu, sekcja 7 ust. 4 ustawy nr 153/2001 o prokuraturze.

⁷⁵ Sekcja 125 ust. 2 ustawy nr 153/2001 o prokuraturze.

⁷⁶ Informacje przekazane przez Via Iuris (Civil Liberties Union) na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 9; Informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji.

⁷⁷ Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Słowacji, s. 5.

⁷⁸ Wykres 41, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2021 r.

⁷⁹ Wykres 42, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2021 r.

⁸⁰ Wykres 43, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2021 r.

⁸¹ Wykres 45, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2021 r.

⁸² Wykres 44, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2021 r.

⁸³ Wykres 46, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2021 r.

informacyjnych lub brak umiejętności użytkowników⁸⁴. Chociaż pandemia COVID-19 ogólnie przyczyniła się do zwiększenia tempa procesu cyfryzacji, ujawniła również niektóre z tych niedociągnięć w praktyce⁸⁵. Pod przewodnictwem nowego departamentu ds. technologii informacji w Ministerstwie Sprawiedliwości realizowane są liczne projekty mające na celu spełnienie potrzeb systemu wymiaru sprawiedliwości, w tym opracowanie nowego systemu zarządzania sprawami oraz nowego rejestru handlowego, co zostało również uwzględnione w słowackim planie odbudowy i zwiększania odporności⁸⁶.

Ogólnie rzecz biorąc, sądy i prawnicy byli w stanie kontynuować swoją pracę, mimo że pandemia wywarła istotny wpływ na system sądowy. Zmniejszyła się liczba rozpraw prowadzonych przez sądy rejonowe i okręgowe. Rozprawy odbywały się za pośrednictwem wideokonferencji lub, w razie potrzeby, w sądzie z zachowaniem środków bezpieczeństwa. Sąd Najwyższy ucierpiał w mniejszym stopniu, w tym ze względu na to, że większość prowadzonych przed nim postępowań odbywa się w formie pisemnej⁸⁷. Prawnicy również odczuli skutki pandemii, jednak nie zgłosili żadnych poważnych przeszkód w wykonywaniu swojej pracy⁸⁸. Rada Sądownictwa ściśle monitoruje sytuację w sądach. Ministerstwo Sprawiedliwości publikuje wytyczne i informacje dotyczące ograniczeń, co spotkało się z uznaniem sądów⁸⁹.

Efektywność

Efektywność postępowań w sprawach administracyjnych ulega dalszemu pogorszeniu. W 2019 r. tendencje związane ze względną przewlekłością, z perspektywy UE, postępowań w sprawach administracyjnych utrzymały się – długość takich postępowań wyniosła 518 dni w porównaniu z 157 dniami w 2018 r.⁹⁰. Jednocześnie wskaźnik zamykanych spraw również uległ zmniejszeniu i osiągnął w 2019 r. wartość 81,4 % (w porównaniu z 96,1 % w 2018 r.)⁹¹. Sugeruje to, że system nie jest w stanie skutecznie poradzić sobie z obciążeniem pracą w sprawach administracyjnych. Jeżeli chodzi o sprawy cywilne i gospodarcze, w 2019 r. szacowane długości postępowania w procesowych sprawach cywilnych i gospodarczych wzrosły w porównaniu z 2018 r. i osiągnęły poziom 170 dni (w porównaniu z 157 dniami w 2018 r.)⁹². Rada Europy przeanalizowała kilka grup spraw w kontekście nadmiernej przewlekłości postępowań cywilnych⁹³.

⁸⁴ Informacje przekazane przez słowacką Izbę Adwokacką na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r.

⁸⁵ Kolejnym przykładem ujawnionym w wyniku pandemii COVID-19 jest potrzeba cyfryzacji procedur zatrzymania, aby umożliwić bezpieczną komunikację cyfrową pomiędzy prawnikami a ich zatrzymanymi klientami. Informacje przekazane przez słowacką Izbę Adwokacką na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r. Zob. również komunikat prasowy słowackiej Izby Adwokackiej z dnia 23 marca 2021 r., „Predseda SAK navštívil nového generálneho riaditeľa Zboru väzenskej a justičnej stráže”.

⁸⁶ Informacje przekazane przez Słowację na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 12; w słowackim planie odbudowy i zwiększania odporności przewidziano inwestycje w transformację cyfrową i zdolności analityczne systemu wymiaru sprawiedliwości, komponent 15 słowackiego planu odbudowy i zwiększania odporności.

⁸⁷ Informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji.

⁸⁸ Informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji.

⁸⁹ Informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji.

⁹⁰ Wykres 10, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2021 r.

⁹¹ Wykres 13, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2021 r.

⁹² Wykres 7, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2021 r.

⁹³ Te grupy spraw dotyczą odpowiednio: nadmiernej długości postępowań cywilnych, nadmiernej długości postępowań w sprawie powództwa odszkodowawczego pokrzywdzonego połączonych z postępowaniami

II. RAMY ANTYKORUPCYJNE

Na Słowacji kompetencje w zakresie zapobiegania korupcji, jej wykrywania i ścigania są podzielone między kilka organów. Biuro Rządu jest centralnym organem koordynującym zapobieganie korupcji, podlegającym bezpośrednio Kancelarii Premiera. Narodowa Agencja ds. Przestępczości przy Prezydium Policji jest odpowiedzialna za wykrywanie przestępstw korupcyjnych i prowadzenie dochodzeń w ich sprawie, z wyjątkiem przestępstw korupcyjnych popełnionych przez funkcjonariuszy samej policji i niektórych organów ścigania – przestępstwa te wchodzą w zakres kompetencji Biura Służby Kontroli⁹⁴. Prokuratura Specjalna⁹⁵ jest wyłącznie właściwa do prowadzenia dochodzeń w sprawie przestępstw w ramach właściwości rzeczowej Szczeólnego Sądu Karnego, w tym przestępstw korupcyjnych⁹⁶.

W opinii ekspertów i pracowników na stanowiskach kierowniczych w przedsiębiorstwach korupcja w sektorze publicznym utrzymuje się na wysokim poziomie. W publikowanym przez Transparency International wskaźniku postrzegania korupcji w 2020 r. Słowacja, z wynikiem 49/100, zajmuje 17. miejsce w Unii Europejskiej i 60. miejsce na świecie⁹⁷. Wskaźnik ten utrzymywał się na stosunkowo stabilnym poziomie⁹⁸ na przestrzeni ostatnich pięciu lat⁹⁹.

W Polityce antykorupcyjnej na lata 2019–2023 przewidziano ramy strategiczne w zakresie przeciwdziałania korupcji. Polityka¹⁰⁰ koncentruje się głównie na zapobieganiu w ramach środków miękkich oraz towarzyszy jej plan działania, Krajowy Program Przeciwdziałania Korupcji¹⁰¹, jak również szereg programów sektorowych¹⁰². W obecnym

w sprawach karnych, skuteczności działań naprawczych w przypadku nadmiernej długości postępowania cywilnego i nadmiernej długości postępowania o zwrot ziem (dwustopniowe postępowanie składające się z etapu administracyjnego przed Urzędem ds. Nieruchomości oraz etapu sądowego w postępowaniu odwoławczym) oraz braku skutecznych działań naprawczych. Orzeczenia w tych sprawach wydał Europejski Trybunał Praw Człowieka, a ich wykonanie przez władze słowackie nadal trwa i jest monitorowane przez Radę Europy w ramach standardowej procedury. Zob. statusy wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 24 lipca 2012 r., Maxian i Maxianova, 44482/09, z dnia 15 września 2015 r., Javor i Javorova, 42360/10 z dnia 27 czerwca 2017 r., Ivan, 57405/15 z dnia 31 sierpnia 2018 r., Balogh i inni, 35142/15.

⁹⁴ Por. art. 4 ust. 3 ustawy nr 171/1993 Zb.U. o policji.

⁹⁵ Ustawa Rady Narodowej Słowacji nr 458/2003 Zb.U. o utworzeniu Sądu Szczególnego oraz Prokuratury Specjalnej.

⁹⁶ Ustawa nr 291/2009 Zb.U. o Specjalnym Sądzie Karnym.

⁹⁷ Transparency International, wskaźnik postrzegania korupcji w 2020 r. (2021) s. 2–3. :Kategoryzacja poziomu postrzeganej korupcji przedstawia się w następujący sposób: niski (postrzeganie korupcji w sektorze publicznym przez ekspertów i pracowników na stanowiskach kierowniczych w przedsiębiorstwach z wynikiem powyżej 79); stosunkowo niski (wynik 79–60), stosunkowo wysoki (59–50), wysoki (wynik poniżej 50).

⁹⁸ W 2015 r. osiągnięto wynik 51, natomiast w 2020 r. – 49. Wynik znacząco wzrasta/maleje, jeżeli zmienia się o więcej niż pięć punktów; poprawia się/pogarsza się (zmiany o 4–5 punktów); jest stosunkowo stabilny (zmiany o 1–3 punkty) w ciągu ostatnich pięciu lat.

⁹⁹ Dane Eurobarometru dotyczące postrzegania korupcji przez obywateli i przedsiębiorstwa oraz doświadczeń z nią związanych, przedstawione w ubiegłym roku, są aktualizowane co dwa lata. Najnowszy zbiór danych to specjalne badanie Eurobarometr 502 (2020 r.) i badanie Eurobarometr Flash 482 (2019 r.).

¹⁰⁰ Rząd Republiki Słowackiej, Anti-Corruption Policy of the Slovak Republic for 2019–2023 [Polityka antykorupcyjna Republiki Słowackiej na lata 2019–2023] (2018).

¹⁰¹ Rząd Republiki Słowackiej, National Anti-Corruption Program of the Slovak Republic [Krajowy Program Przeciwdziałania Korupcji] (2019).

planie działania, zasadniczo identycznym z dokumentem programowym, nie przedstawiono konkretnych działań operacyjnych w celu ułatwienia realizacji priorytetów polityki. Obecnie trwa proces aktualizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Korupcji¹⁰³. Nadzór nad realizacją polityki i planu działania sprawuje Wydział Biura Rządu ds. Zapobiegania Korupcji. Nadzór nad realizacją programów sektorowych należy do kompetencji odpowiednich centralnych organów administracji państwowej¹⁰⁴.

Ramy prawa karnego zostały uzupełnione wraz z wejściem w życie nowej ustawy o zajęciu mienia. Ustawa o zajęciu mienia¹⁰⁵, która weszła w życie w styczniu 2021 r., zapobiega m.in. legalizacji mienia pochodzącego z przestępstwa w drodze przekazywania go osobom trzecim oraz zmienia kodeks karny, przewidując nowe przestępstwa, takie jak przestępstwo przyjmowania lub oferowania nieuzasadnionych lub nienależnych korzyści oraz przestępstwo korupcji pośredniej¹⁰⁶. Ponadto w ustawie wprowadzono definicję dochodów z przestępstwa. W szczególności w ustawie ustanowiono nowy Urząd ds. Zarządzania Zajętym Mieniem¹⁰⁷. Występują niedociągnięcia ustawodawcze w zakresie uprawnień policji do żądania od banków informacji finansowych dotyczących osób podejrzanych na etapie postępowania przygotowawczego w sprawie tych przestępstw¹⁰⁸, jak również w odniesieniu do kryminalizacji handlu domniemanymi wpływami¹⁰⁹.

¹⁰² Programy sektorowe zostały przyjęte przez ministerstwa i inne instytucje, w tym Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Gospodarki, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Ministerstwo Transportu i Budownictwa, Ministerstwo Środowiska, Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Spraw Zagranicznych i Europejskich, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Pracy. Przyjęte plany działania zawierają głównie elementy zapobiegawcze, w tym służące podnoszeniu świadomości na temat przeciwdziałania korupcji i edukacji w tym zakresie oraz zarządzania ryzykiem korupcji.

¹⁰³ Nowy Krajowy Program Przeciwdziałania Korupcji znajduje się na etapie przygotowawczym. Według słowackiego rządu konsultacje publiczne zostały już przeprowadzone. Dodatkowe informacje przekazane przez Słowację na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 7.

¹⁰⁴ Rola Wydziału Biura Rządu ds. Zapobiegania Korupcji ogranicza się do sprawdzenia, czy dane ministerstwo przygotowało program, bez oceny jego zawartości. Mimo to Wydział ds. Zapobiegania Korupcji współpracuje z koordynatorami ds. zapobiegania korupcji oraz radą koordynatorów ds. zapobiegania korupcji. Informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji.

¹⁰⁵ Ustawa nr 312/2020 o przepadku mienia i zarządzaniu zajęтым mieniem oraz o zmianach do niektórych ustaw, obowiązująca od dnia 1 stycznia 2021 r.

¹⁰⁶ Ponadto w ustawie zdefiniowano na nowo pojęcie prania dochodów pochodzących z działalności przestępczej oraz wprowadzono nowy typ przestępstwa polegającego na naginaniu prawa, zob. sekcja I powyżej. Na Słowacji wszystkie formy korupcji czynnej, biernej, bezpośredniej i pośredniej są uznawane za przestępstwo.

¹⁰⁷ Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Słowację na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 22, w momencie sporządzania niniejszego sprawozdania trwały procedury wyboru dyrektora. Wprowadzono szereg innych zmian związanych z korupcją, w tym ustawę nr 279/2020 zmieniającą i uzupełniającą ustawę nr 297/2008 o ochronie przed praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu (wrzesień 2020 r.).

¹⁰⁸ Informacje przekazane przez Słowację na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 24, w odniesieniu do § 29a ust. 4 ustawy nr 171/1993 Zb.U. o policji pomimo faktu, że policja jest uprawniona do uzyskiwania takich informacji w przypadku innych przestępstw, takich jak uchylanie się od opodatkowania, nielegalne operacje finansowe lub legalizacja dochodów z przestępstwa. W szczególności oczekuje się, że z dniem 1 grudnia 2021 r. w ramach projektu ustawy o scentralizowanym rejestrze rachunków bankowych niedociągnięcia te zostaną usunięte.

¹⁰⁹ UNCAC (2017), UNCAC Implementation Review – 1st cycle (2010–2015), Country Review Report of Slovak Republic [Przegląd wdrażania UNCAC – 1. cykl (2010–2015), sprawozdanie z przeglądu krajowego dotyczące Republiki Słowackiej], s. 22. Zgodnie z § 336 kodeksu karnego penalizuje się płatną protekcję, ale nie obejmuje to przypadków, w których dana osoba oferowała lub wręczała łapówkę innej osobie, która

Wdrażane są środki mające na celu zwiększenie zasobów Prokuratury Specjalnej, aby wzmocnić jej potencjał. W dniu 10 lutego 2021 r. rząd zatwierdził wniosek w sprawie zwiększenia zasobów i liczby wyspecjalizowanych członków personelu Prokuratury Specjalnej¹¹⁰. Ogólnie rzecz biorąc, w 2021 r. liczba prokuratorów wzrosła z 35 do 38. W odpowiedzi na obawy dotyczące ograniczonych zasobów i możliwości ścigania korupcji na wysokim szczeblu¹¹¹, wydział zajmujący się korupcją i związanymi z nią przestępstwami podwoił swój personel, zwiększając jego liczbę z pięciu do dziesięciu prokuratorów w Prokuraturze Specjalnej¹¹². Reorganizacja nastąpiła w 2021 r.¹¹³. Uzgodniono również znaczne zwiększenie zasobów budżetowych Prokuratury Specjalnej¹¹⁴. Nadal istnieją obawy dotyczące poziomu zaufania do policji, a także jej specjalizacji i cyfryzacji, co ma wpływ na współpracę prokuratury z policją oraz wykrywanie korupcji i przestępstw z nią związanych¹¹⁵. W szczególności, jak stwierdzono w sprawozdaniu na temat praworządności z 2020 r., wzmocnione zdolności kryminalistyczne i analityczne Narodowej Agencji ds. Przestępczości przyczyniłyby się do zwiększenia skuteczności dochodzeń finansowych¹¹⁶. Do czerwca 2022 r. zaplanowano przeprowadzenie kompleksowej reformy mającej na celu modernizację policji w tym zakresie¹¹⁷.

W okresie sprawozdawczym Słowacja znacznie zintensyfikowała wysiłki na rzecz zwalczania korupcji na wysokim szczeblu. Zdolność prowadzenia postępowań przygotowawczych w sprawach dotyczących korupcji na wysokim szczeblu i jej ścigania uległa znacznej poprawie w następstwie publicznych masowych demonstracji przeciwko postrzeganej bezkarności korupcji na wysokim szczeblu z powodu informacji ujawnionych w kontekście morderstwa dziennikarza Jána Kuciaka i jego narzeczonej Martiny Kušnírovej w 2018 r. Od października 2020 r. wielu byłych wysoko postawionych przedstawicieli policji, prokuratury i sądownictwa, a także sektora prywatnego oskarżono o korupcję i związane z nią przestępstwa¹¹⁸. W 2020 r. Narodowa Agencja ds. Przestępczości wszczęła postępowania w 158 sprawach dotyczących korupcji¹¹⁹. Liczba osób skazanych za

w rzeczywistości nie miała wpływu na przypadek, w związku z którym łapówka ta została wręczona, zgodnie z wymogami Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji.

¹¹⁰ Decyzja nr UV-1860/2021. Por. również rząd Republiki Słowackiej, wniosek dotyczący zwiększenia liczby osób wyznaczonych do wykonywania zadań Prokuratury Specjalnej, Prokuratury Generalnej Republiki Słowackiej oraz ich klasyfikacji funkcjonalnej.

¹¹¹ Informacje przekazane przez Słowację na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 15. Prokuratura Specjalna wyraziła zaniepokojenie, że każdy prokurator prowadzi jednocześnie średnio około 80 spraw, co budzi obawy o skuteczne nadzorowanie dochodzeń. Por. sprawozdanie na temat praworządności (2020), s. 7

¹¹² Obecnie w skład wydziału Prokuratury Specjalnej ds. przestępczości ogólnej wchodzi jeden prokurator główny i 9 prokuratorów, zgodnie z informacjami przekazanymi przez Słowację na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 16.

¹¹³ Obecnie w skład wydziału Prokuratury Specjalnej ds. przestępczości ogólnej wchodzi jeden prokurator główny i 9 prokuratorów, zgodnie z informacjami przekazanymi przez Słowację na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 16.

¹¹⁴ Prokuratura otrzymała dodatkowe 1,3 mln EUR na realizację reformy.

¹¹⁵ Por. GRECO, Fifth Evaluation Round – Evaluation Report Slovak Republic [Piąta runda oceny GRECO – sprawozdanie oceniające dotyczące Republiki Słowackiej] (2019), s. 37–57.

¹¹⁶ Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Słowacji, s. 7.

¹¹⁷ Por. plan odbudowy i zwiększania odporności Republiki Słowackiej.

¹¹⁸ Informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji. Zob. również sekcja I.

¹¹⁹ Na podstawie informacji uzyskanych w kontekście wizyty na Słowacji spośród 158 wszczętych spraw dotyczących korupcji 73 sprawy dotyczyły wręczenia łapówki, 71 – przyjęcia łapówki, 8 – korupcji pośredniej, 5 – korupcji wyborczej, a 1 sprawa dotyczyła ustawiania wyników zawodów sportowych.

popęłnienie przestępstw korupcyjnych zwiększyła się ponad dwukrotnie w okresie od 2019 r. (62 wyroków skazujących) do 2020 r. (128 wyroków skazujących)¹²⁰. W ostatnim czasie, tj. w maju 2021 r., Narodowa Agencja ds. Przestępczości zatrzymała również kilku urzędników wysokiego szczebla Funduszu Gruntów¹²¹, którym zarzuca się udział w aferach korupcyjnych w latach 2016–2020¹²². W tym kontekście już w 2020 r. w następstwie trzech dochodzeń administracyjnych w sprawie płatności związanych z rolnictwem Europejski Urząd ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF) wyraził obawy dotyczące niedociągnięć w Funduszu Gruntów w zakresie przejrzystości, równego traktowania wnioskodawców o dzierżawę oraz pewności prawa w procedurach wewnętrznych¹²³. Mimo to współpraca między Narodową Agencją ds. Przestępczości, Biurem Bezpieczeństwa Narodowego, Najwyższym Urzędem Kontroli oraz jednostką analityki finansowej mogłaby być jednak lepsza i ściślejsza, aby umożliwić skuteczniejsze wykrywanie i dokumentowanie korupcji¹²⁴. Problem stanowi również skuteczne ściganie przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy publicznych¹²⁵.

W lutym 2021 r. parlament Słowacji powołał szefa Urzędu Ochrony Sygnalistów. Po powołaniu¹²⁶ Urząd zacznie funkcjonować oraz pełnić swoje obowiązki w ciągu sześciu

¹²⁰ Przestępstwa uwzględnione w statystykach to korupcja bierna (§ 328), korupcja bierna – pozyskiwanie przedmiotów interesu ogólnego (§ 329), korupcja czynna (§ 332), korupcja czynna – pozyskiwanie przedmiotów interesu ogólnego (§ 333), płatna protekcja (§ 336), przekupstwo wyborcze (§ 336a), korupcja w sporcie (§ 336b). Dodatkowe informacje przekazane przez Słowację na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., dostępne na stronie internetowej http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/rocnka2019/L-Trestn%C3%A1-agenda_2019_pdf.pdf. Co więcej, w sprawozdaniach rocznych Narodowej Agencji ds. Przestępczości dostępne są statystyki dotyczące korupcji, a konkretnie liczby postępowań przygotowawczych i wniesionych aktów oskarżenia oraz liczby osób, którym postawiono zarzuty popełnienia przestępstw korupcyjnych. Ponadto Ministerstwo Spraw Wewnętrznych co miesiąc publikuje w internecie statystyki kryminalne.

¹²¹ Słowacki Fundusz Gruntów odpowiada za zarządzanie gruntami rolnymi będącymi własnością Skarbu Państwa lub gruntami należącymi do nieznanego właściciela prywatnego. Działki te obejmują około 20 % wszystkich gruntów rolnych na Słowacji i w większości kwalifikują się do otrzymania dotacji w formie unijnych płatności bezpośrednich.

¹²² Aktuality.sk (19 marca 2021 r.), „NAKA again detained financier Kvietik and several people from the Slovak Land Fund” [„NAKA ponownie zatrzymała finansistę Kvietika i kilka osób pracujących w Słowackim Funduszu Gruntów”].

¹²³ Komunikat prasowy Europejskiego Urzędu ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (21 stycznia 2021 r.), „OLAF closes cases on EU agricultural funds in Slovakia” [„OLAF zamyka sprawy dotyczące funduszy rolniczych UE na Słowacji”].

¹²⁴ Informacje przekazane przez Słowację na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 25.

¹²⁵ W latach 2016–2019 Słowacja wszczęła nieznaną liczbę dochodzeń, nie rozpoczęła ani nie zakończyła żadnej sprawy, zgodnie z Transparency International, „Exporting Corruption” (2020), s. 102. Przepisy krajowe dotyczące przestępstw przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy publicznych zostały zmienione zgodnie z zaleceniami OECD, „Implementing the OECD Anti-Bribery Convention, Phase 3: Slovak Republic” [„Sprawozdanie z 3. etapu wdrażania Konwencji OECD o zwalczaniu przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy publicznych w międzynarodowych transakcjach handlowych: Republika Słowacka”] (2012) oraz OECD, „Follow-Up to the Phase 3 Report and Recommendation: Slovak Republic” [„Działania następcze w związku ze sprawozdaniem i zaleceniami z 3. etapu: Republika Słowacka”] (2014). Jeżeli chodzi o odpowiedzialność osób prawnych w odniesieniu do przekupstwa zagranicznych funkcjonariuszy publicznych, zob. OECD, Phase 1bis Report: Slovak Republic [Sprawozdanie z etapu 1bis: Republika Słowacka] (2017). W 2025 r. Republika Słowacka zostanie poddana 4. etapowi przeglądu wdrażania Konwencji, w ramach którego dokonany zostanie przegląd środków przedsięwziętych w celu usunięcia niedociągnięć stwierdzonych w poprzednich ocenach oraz działaniach na rzecz ścigania przestępstw.

¹²⁶ Informacje przekazane przez Słowację na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 19; sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Słowacji, s. 8.

miesiący¹²⁷. Kadencja szefa Urzędu trwa siedem lat. Urząd jest niezależny od wszelkich innych wydziałów¹²⁸. Mandat Urzędu będzie się koncentrować na naruszeniach prawa i ochronie przed działaniami odwetowymi podejmowanymi przez zgłaszany podmiot, na podstawie zasad zachowania poufności i anonimowości¹²⁹. Zadaniem Urzędu jest zapewnianie doradztwa, szkoleń, wytycznych metodycznych oraz podnoszenie świadomości społecznej w zakresie sygnalizowania nieprawidłowości, w tym przypadków korupcji. Urząd jest odpowiedzialny przed parlamentem i będzie przedstawiał sprawozdanie roczne. Docelowymi odbiorcami usług Urzędu są zarówno sektor publiczny, jak i prywatny.

Słowacja zobowiązała się do przedstawienia projektu ustawy o lobbingu w listopadzie 2021 r. Proces prowadzony przez Biuro Rządu¹³⁰ znajduje się na początkowym etapie przygotowawczym¹³¹. Podjęto szereg prób przyjęcia przepisów, ale kwestia lobbingu na Słowacji pozostaje nadal nieuregulowana¹³². W rezultacie nie istnieją prawne definicje lobbystów, działań lobbingowych i celów lobbingu, nie ma też skutecznych sankcji za niewłaściwy lobbing ani śladu legislacyjnego¹³³. Odpowiednie przepisy i narzędzia umożliwiają jednak śledzenie uwag zainteresowanych stron oraz zakresu, w jakim uwagi te zostały uwzględnione w projekcie aktu prawnego¹³⁴. Na 2021 r. zaplanowano również opracowanie kodeksu etyki dla członków parlamentu¹³⁵ oraz wprowadzenie rozporządzenia ustawodawczego w sprawie zasad dotyczących okresu po zakończeniu kadencji (efekt „drzwi obrotowych”)¹³⁶. Weszły w życie zmiany do ustawy o ochronie interesu publicznego

¹²⁷ Urząd Ochrony Sygnalistów został utworzony na podstawie przepisów ustawy nr 54/2019 Zb.U. o ochronie sygnalistów, która obowiązuje od marca 2019 r.

¹²⁸ Koszty zatrudnienia personelu i koszty bieżące wyniosą około 1,1 mln EUR rocznie.

¹²⁹ Na Słowacji od 2019 r. obowiązuje samodzielna ustawa o ochronie sygnalistów, ustawa nr 54/2019 Zb.U. o ochronie sygnalistów.

¹³⁰ Rząd Republiki Słowackiej, Plan zadań ustawodawczych rządu Republiki Słowackiej na 2021 r., https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy?p_p_id=processDetail_WAR_portlet&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&processDetail_WAR_portlet.fileCooaddr=COO.2145.1000.3.4201465&processDetail_WAR_portlet.file=pl%C3%A1n-2021.pdf&processDetail_WAR_portlet.action=getFile

¹³¹ Informacje przekazane przez rząd w kontekście wizyty na Słowacji.

¹³² Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Słowacji, s. 8.

¹³³ Por. GRECO, Fourth Evaluation Round, Slovak Republic – Addendum to the Second Compliance Report [Czwarta runda oceny GRECO, Republika Słowacka – addendum do drugiego raportu zgodności] (2019), pkt 8 oraz GRECO, Fourth Evaluation Round – Evaluation Report Slovak Republic [Czwarta runda oceny GRECO – sprawozdanie oceniające dotyczące Republiki Słowackiej] (2013), pkt 25 (w odniesieniu do członków parlamentu); GRECO, Fifth Evaluation Round – Evaluation Report, Slovak Republic [Czwarta runda oceny GRECO – sprawozdanie oceniające, Republika Słowacka] (2019), pkt 89 (w odniesieniu do instytucji rządowych na szczeblu centralnym/osób zajmujących najwyższe stanowiska w organach władzy wykonawczej); GRECO, Fourth Evaluation Round (2019), Addendum to the Second Compliance Report, Slovak Republic [Czwarta runda oceny GRECO (2019), drugie addendum do drugiego raportu zgodności, Republika Słowacka].

¹³⁴ Należą do nich m.in. obowiązująca ustawa o swobodnym dostępie do informacji oraz ustawa konstytucyjna o konfliktach interesów nr 357/2004 Zb.U.

¹³⁵ Kodeks etyki dla członków parlamentu będzie częścią projektu ustawy Biura Rządu o lobbingu. W przypadku pracowników państwowych wprowadzone w 2019 r. zmiany legislacyjne do ustawy o służbie cywilnej obejmowały kodeks etyczny pracownika państwowego i system oceny zgodności, dekret nr 400/2019 w sprawie kodeksu etycznego pracownika państwowego. Jeżeli chodzi o wprowadzenie kodeksu postępowania dla parlamentarzystów, zob. również GRECO Fourth Evaluation Round – Second Compliance Report [Czwarta runda oceny GRECO – drugi raport zgodności] (2021).

¹³⁶ Informacje przekazane przez Słowację na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 19, oraz informacje przekazane przez Wydział ds. Zapobiegania Korupcji w kontekście wizyty na Słowacji. Jak

przewidujące obowiązek zgłaszania prezentów lub innych korzyści oraz o korzystaniu z majątku ruchomego lub nieruchomości¹³⁷.

Rząd zamierza utworzyć nowy, scentralizowany urząd zajmujący się monitorowaniem i weryfikacją stanu majątkowego, w tym urzędników sprawujących funkcje wykonawcze. Biuro Rządu we współpracy z parlamentem znajduje się na wstępnym etapie opracowywania wniosku ustawodawczego mającego na celu ustanowienie jednolitego urzędu¹³⁸. Jak dotąd system oświadczeń o stanie majątkowym członków parlamentu, sędziów, prokuratorów, urzędników publicznych i urzędników służby cywilnej był zdecentralizowany. Na początku 2021 r. z przyczyn związanych z pandemią COVID-19 i trwającymi procesami nakładania grzywnien za brak zgodności zgłoszono znaczne opóźnienia w publikacji oświadczeń o stanie majątkowym członków parlamentu za 2019 r., które miały zostać opublikowane w sierpniu 2020 r.¹³⁹.

Finanse partii politycznych są przejrzyste, jednak nadzór nad nimi mógłby być wzmocniony. Głównym aktem prawnym regulującym finansowanie partii politycznych na Słowacji jest ustawa o partiach i ruchach politycznych¹⁴⁰. Darowizny na rzecz partii politycznych zostały ograniczone do 5 000 EUR w gotówce w roku kalendarzowym, natomiast w okresach wyborczych ograniczenie to nie występuje. Przyjmowanie darowizny od podmiotów zagranicznych i anonimowych darczyńców jest zakazane. Nieprzestrzeganie przepisów może skutkować nałożeniem kary przez Państwową Komisję ds. Wyborów i Kontroli Finansowania Partii Politycznych w wysokości dwukrotności dochodu uzyskanego z darowizny lub nieodpłatnego świadczenia. Partie są zobowiązane do składania Komisji Państwowej rocznych sprawozdań finansowych. Sprawozdania finansowe są publicznie dostępne. Sprawozdania te nadzoruje Rada Narodowa Słowacji i należy w nich ujawniać informacje finansowe związane z kampaniami wyborczymi oraz tożsamość darczyńców¹⁴¹. Potencjał ludzki organów nadzoru jest ograniczony, przy czym pojawiły się obawy związane z nominacjami politycznymi tych organów¹⁴². Przyjęty w ciągu dwóch dni projekt ustawy zaostrzający zasady finansowania kampanii wyborczej w odniesieniu do wyborów z 2020 r.

dotąd przepisy dotyczące okresu po zakończeniu kadencji znajdują się w ustawie o konflikcie interesów mającej zastosowanie do urzędników publicznych sprawujących funkcje wykonawcze lub członków kolegiального organu decyzyjnego, ale ich zakres został uznany za ograniczony. Por. GRECO, Fifth Evaluation Round – Evaluation Report Slovak Republic [Piąta runda oceny GRECO – sprawozdanie oceniające dotyczące Republiki Słowackiej] (2019), pkt 127–128.

¹³⁷ Ustawa konstytucyjna nr 357/2004 o ochronie interesu publicznego w pełnieniu funkcji urzędników publicznych, zmieniona ustawą konstytucyjną nr 545/2005. Należy zauważyć, że w obecnym programie rządowym przewidziano dalsze kompleksowe zmiany tej ustawy, w szczególności w odniesieniu do prezentów otrzymywanych przez parlamentarzystów, w celu rozwiązania pozostałych problemów związanych z programami w odniesieniu do płacy minimalnej. Por. GRECO, Fourth Evaluation Round: Second Addendum to the Second Compliance Report – Slovak Republic [Czwarta runda oceny GRECO – drugie addendum do drugiego raportu zgodności – Republika Słowacka] (2021), pkt 20–21. Zob. również GRECO, „Slovakia: GRECO regrets slow progress in prevention corruption of parliamentarians, judges and prosecutors” [„Słowacja: GRECO wyraża ubolewanie z powodu niewielkiego postępu w zapobieganiu korupcji parlamentarzystów, sędziów i prokuratorów”] (2021).

¹³⁸ Informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji. Zob. również sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Słowacji, s. 8–9.

¹³⁹ Informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji. Do stycznia 2021 r. jedna czwarta parlamentarzystów (381) nie przedłożyła komisji parlamentarnej swoich oświadczeń o stanie majątkowym.

¹⁴⁰ Ustawa nr 85 o partiach i ruchach politycznych z 2005 r. (zmieniona w 2019 r.).

¹⁴¹ § 22 ust. 5 ustawy nr 85 o partiach i ruchach politycznych z 2005 r. (zmienionej w 2019 r.).

¹⁴² Informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji.

w drodze ograniczenia darowizn¹⁴³ dotknął w szczególności nowo powstałe partie, co wzbudziło obawy tych nowych partii, społeczeństwa obywatelskiego i mediów związane z uczciwą konkurencją między partiami.

Zdaniem prokuratury skutki pandemii COVID-19 miały nie wywrzeć szczególnego wpływu na występowanie korupcji, wykrywanie jej ani starania na rzecz zwalczania korupcji na Słowacji. Z powodu pandemii COVID-19 niektóre rozprawy zostały odroczone, co przyczyniło się do powstania zaległości w rozpatrywaniu spraw¹⁴⁴. Sektory wysokiego ryzyka, które były podatne na korupcję przed wybuchem pandemii, w dużej mierze takie pozostały również w czasie pandemii, w tym sektor zamówień publicznych i opieki zdrowotnej, przy czym w przypadku tego drugiego wzrosło ryzyko i częstotliwość występowania związanych z pandemią oszustw subwencyjnych¹⁴⁵. W ramach sektorowego programu przeciwdziałania korupcji w Ministerstwie Zdrowia¹⁴⁶ ustanowiono specjalną grupę roboczą, która ma przeprowadzić ocenę ryzyka korupcji w kontekście pandemii COVID-19, identyfikując dwa obszary ryzyka związanego z wnioskami o zwrot kosztów niekwalifikowalnych i powielaniem wniosków o zwrot¹⁴⁷. Aby skrócić okres potrzebny na dokonanie zamówień towarów, usług i obiektów budowlanych w czasie pandemii, rząd przygotował wniosek ustawodawczy¹⁴⁸ zmieniający prawo zamówień publicznych. W maju 2021 r. w wyniku publicznej petycji i krytyki dotyczącej wyłączenia Urzędu Zamówień Publicznych z początkowo przewidzianej procedury przeglądu wniosków ten został jednak zmieniony, co doprowadziło do wyłączenia publicznej kontroli nad zamówieniami o dużej wartości¹⁴⁹. Zdaniem społeczeństwa obywatelskiego w zmienionym wniosku ustawodawczym uwzględniono kwestie poruszone w petycji, zwiększając przejrzystość i kontrolę publiczną, a tym samym zmniejszając ryzyko korupcji¹⁵⁰.

III. PLURALIZM MEDIÓW I WOLNOŚĆ MEDIÓW

Konstytucja Słowacji gwarantuje prawo do wyrażania swoich poglądów w słowie, piśmie, druku, obrazie lub w inny sposób, prawo do szukania, otrzymywania i rozpowszechniania idei i informacji, jak również prawo dostępu do informacji. Prawo dostępu do informacji od strony prawnej znajduje wyraz w ustawie o swobodnym dostępie do informacji¹⁵¹. Ustawa

¹⁴³ Ustawa nr 85 o partiach polityczna i ruchach politycznych z 2005 r. (zmieniona w 2019 r.). W projekcie ustawy ograniczono dochody partii z darowizn i pożyczek do 3,5 mln EUR w okresie czteroletniej kadencji oraz ograniczono roczne darowizny od członków partii do 10 000 EUR.

¹⁴⁴ Informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji. Zob. również sekcja I.

¹⁴⁵ Informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji.

¹⁴⁶ Program jest dostępny pod adresem <https://www.health.gov.sk/Zdroje/?dokumenty/mzsr/rezortny-protikorupcny-program.rtf>

¹⁴⁷ Informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji.

¹⁴⁸ Wicepremier Republiki Słowackiej, projekt ustawy zmieniającej ustawę nr 343/2015 Zb.U. o zamówieniach publicznych i zmianach niektórych ustaw, z późniejszymi zmianami, https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy?p_p_id=processDetail_WAR_portletset&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&processDetail_WAR_portletset_fileCoaddr=COO.2145.1000.3.4149284&processDetail_WAR_portletset_file=03_vlastny_material_zvo_final.docx&processDetail_WAR_portletset_action=getFile

¹⁴⁹ Zgodnie z wnioskiem zmiana procedury udzielania zamówień publicznych zostałaby zamiast tego objęta bezpośrednim dochodzeniem sądowym. Zastrzeżenia dotyczące na przykład warunków oferty nie wywarłyby skutku zawieszającego, gdyby zostały zgłoszone w sądzie, a umowy mogłyby być podpisywane przed wydaniem jakiegokolwiek orzeczenia sądowego.

¹⁵⁰ Transparency International – Słowacja, informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji.

¹⁵¹ Ustawa 211/2000 Zb.U. o swobodnym dostępie do informacji.

o nadawaniu i retransmisji¹⁵² ma na celu zapewnienie pluralizmu informacji, w ustawie o prasie¹⁵³ ustanowiono natomiast przepisy dotyczące prasy i dziennikarzy¹⁵⁴. Przepisy dotyczące dostosowania ustawy o nadawaniu i retransmisji do dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych wciąż są opracowywane¹⁵⁵.

Rada ds. Radiofonii i Retransmisji działa w sposób niezależny¹⁵⁶. Z uwagi na fakt, że Rada ds. Radiofonii i Retransmisji dysponuje własnym budżetem, a przydzielone jej zasoby uznaje się za odpowiednie do realizacji jej zadań¹⁵⁷, a w prawie ustanowiono jasne zasady dotyczące powoływania i odwoływania członków Rady¹⁵⁸, w monitorze pluralizmu mediów z 2021 r.¹⁵⁹ potwierdzono, że niezależność Rady jest ogólnie gwarantowana, jednak problemem pozostają sporadyczne nominacje polityczne.

Oczekuje się, że w projekcie ustawy o zmianie ustawy o nadawaniu i retransmisji wprowadzone zostaną ramy zapewniające przejrzystość własności mediów. W oczekiwaniu na uchwalenie wspomnianego projektu ustawy, której przyjęcie zaplanowano na koniec 2021 r.¹⁶⁰ i w ramach której wprowadzone zostaną przepisy dotyczące przejrzystości struktury właścicielskiej i właścicieli rzeczywistych, jak przewidziano w dyrektywie o audiowizualnych usługach medialnych, w MPM 2021 r. po raz kolejny stwierdzono¹⁶¹, że brak regulacji oznacza, iż obszar ten pozostaje obszarem wysokiego ryzyka¹⁶². Ustawa o nadawaniu i retransmisji zawiera pułapy i ograniczenia mające na celu zapobieżenie wysokiemu stopniowi horyzontalnej koncentracji własności na rynku telewizyjnym i radiowym. Jednak brak danych dotyczących przychodów i udziału w rynku odbiorców utrudnia dokonanie oceny stanu faktycznego¹⁶³.

Wydano szereg wyroków skazujących osoby zaangażowane w zabójstwo dziennikarza Jána Kuciaka i jego narzeczonej w 2018 r. Szczególny Sąd Karny uznał trzy osoby za winne i skazał je na kary od 15 do 25 lat pozbawienia wolności. Od jednego wyroku oskarżony wniósł odwołanie. Prokurator odwołał się od wyroku sądu pierwszej instancji uniewinniającego osoby podejrzane o organizację morderstwa¹⁶⁴. W dniu 15 czerwca 2021 r. Sąd Najwyższy uchylił wyroki uniewinniające wydane w pierwszej instancji przez Szczególny Sąd Karny i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia temu drugiemu

¹⁵² Ustawa 308/2000 Zb.U. o nadawaniu i retransmisji.

¹⁵³ Ustawa 167/2008 Zb.U. o prasie.

¹⁵⁴ Słowacja spadła o dwie pozycje w światowym rankingu wolności prasy prowadzonym przez Reporterów bez Granic i obecnie znajduje się na 35. miejscu na świecie i 17. w UE. W dużej mierze wynika to z ataków słownych ze strony polityków pod adresem dziennikarzy i środków masowego przekazu.

¹⁵⁵ Dyrektywa (UE) 2018/1808 z dnia 14 listopada 2018 r.

¹⁵⁶ Aby uzyskać więcej informacji, zob. sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Słowacji, s. 9.

¹⁵⁷ Informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji.

¹⁵⁸ Rada składa się z dziewięciu członków, którzy są wybierani i odwoływani przez Radę Narodową Republiki Słowackiej (parlament).

¹⁵⁹ Monitor pluralizmu mediów w 2021 r., sprawozdanie dotyczące Słowacji, s. 10.

¹⁶⁰ Informacje przekazane przez Słowację na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 26; informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji.

¹⁶¹ Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Słowacji, s. 9.

¹⁶² Monitor pluralizmu mediów w 2021 r., sprawozdanie dotyczące Słowacji, s. 11–12.

¹⁶³ Monitor pluralizmu mediów w 2021 r., sprawozdanie dotyczące Słowacji, s. 12.

¹⁶⁴ Platforma szybkiego reagowania na rzecz wolności mediów nazwała wyrok uniewinniający parodią sprawiedliwości i z zadowoleniem przyjęła decyzję prokuratora o złożeniu apelacji w tej sprawie.

sądowi. Sąd Najwyższy potwierdził także wyrok orzekający karę 25 lat pozbawienia wolności dla innego oskarżonego¹⁶⁵.

Pojawiły się doniesienia dotyczące ataków słownych wymierzonych w dziennikarzy i środki masowego przekazu zarówno ze strony rządu, jak i opozycyjnych polityków. Dziennikarze byli oskarżani o „złośliwość” i podważanie pracy rządu podczas pandemii COVID-19. Od września 2020 r. na platformie Rady Europy propagującej ochronę dziennikarstwa i bezpieczeństwo dziennikarzy opublikowano jeden wpis w sprawie Słowacji¹⁶⁶, który dotyczył inwigilacji dziennikarza prasowego przez niezidentyfikowane osoby¹⁶⁷. Z powodu pandemii COVID-19 odłożono przyjęcie proponowanych przepisów mających na celu wzmocnienie ochrony dziennikarzy¹⁶⁸. Wnioski obejmują definicję statusu dziennikarza, ochronę źródeł dziennikarskich, a także lepszy dostęp do informacji. Ponadto rząd przygotowuje zmiany w obowiązujących rygorystycznych słowackich przepisach karnych dotyczących zniesławienia w celu zapewnienia zabezpieczeń dla dziennikarzy. Nie uruchomiono programu wsparcia dla mediów informacyjnych w celu przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19¹⁶⁹.

IV. INNE KWESTIE INSTYTUCJONALNE ZWIĄZANE Z MECHANIZMAMI KONTROLI I RÓWNOWAGI

Słowacja jest republiką parlamentarną, w której Rada Narodowa (parlament) jest wyłącznym organem ustrojodawczym i ustawodawczym¹⁷⁰. Inicjatywa ustawodawcza przysługuje komisjom parlamentarnym, poszczególnym członkom parlamentu i rządowi¹⁷¹. Sąd Konstytucyjny decyduje o zgodności ustaw z konstytucją, ustawami konstytucyjnymi i umowami międzynarodowymi oraz zapewnia poszanowanie praw podstawowych i konstytucyjnych. W ochronie praw podstawowych rolę odgrywają również organy niezależne.

Wyrażono obawy co do tego, czy proces stanowienia prawa sprzyja włączeniu społecznemu. Ostatnią reformę konstytucyjną (zob. sekcja I) ogłoszono w dokumencie programowym rządu z kwietnia 2020 r., a po przedstawieniu jej kilku zainteresowanym stronom¹⁷² i przeprowadzeniu pisemnych konsultacji publicznych w lipcu 2020 r. została przedłożona parlamentowi na początku października 2020 r., a następnie zatwierdzona w grudniu 2020 r. Zainteresowane strony wyraziły zaniepokojenie brakiem szeroko zakrojonej i merytorycznej debaty na temat głównych założeń reformy, jak również brakiem konsultacji z Komisją Wenecką, biorąc pod uwagę zakres oraz znaczenie reformy¹⁷³.

¹⁶⁵ Informacje przekazane przez władze słowackie.

¹⁶⁶ Rada Europy, platforma propagująca ochronę dziennikarstwa i bezpieczeństwa dziennikarzy.

¹⁶⁷ Słowacja odpowiedziała na wpis, stwierdzając, że niezwłocznie wszczęto dochodzenie policyjne w tej sprawie.

¹⁶⁸ Planowano ich przyjęcie do końca 2021 r. Informacje przekazane podczas wizyty, 22 kwietnia 2021 r.

¹⁶⁹ Według władz słowackich dziennikarze zakwalifikowali się do otrzymania wsparcia finansowego w ramach istniejącego programu skierowanego do sektora kultury i sektora kreatywnego.

¹⁷⁰ Art. 72 konstytucji Słowacji.

¹⁷¹ Art. 87 konstytucji Słowacji.

¹⁷² Projekt reformy został przedstawiony przewodniczącemu Rady Sądownictwa, prezesowi Sądu Najwyższego, prezesowi Sądu Konstytucyjnego, Prokuraturze Generalnej, Rzecznikowi Praw Obywatelskich oraz przedstawicielom organizacji prawnych.

¹⁷³ Zainteresowanym stronom umożliwiono zgłaszanie uwag do projektu w ramach pisemnych konsultacji publicznych, które trwały 15 dni roboczych w okresie wakacji letnich. Czas trwania i harmonogram konsultacji publicznych również spotkały się z krytyką ze strony zainteresowanych stron. Zob. uwagi

Zainteresowane strony podkreśliły, jak ważne jest, aby zmiany konstytucyjne były poprzedzone otwartymi i terminowymi konsultacjami publicznymi z udziałem zainteresowanych stron i społeczeństwa obywatelskiego, zgodnie ze normami europejskimi¹⁷⁴. Zainteresowane strony wyraziły również obawy dotyczące niewłączenia ich w pozostałe procesy legislacyjne¹⁷⁵ oraz stosowania w parlamencie procedur przyspieszonych, co miało miejsce również w przypadku przepisów, które nie były ściśle związane z pandemią¹⁷⁶.

Zapowiedziane w 2020 r. plany dotyczące usprawnienia procesu stanowienia prawa oraz zwiększenia przejrzystości, efektywności i odpowiedzialności administracji publicznej nie zostały jeszcze zrealizowane¹⁷⁷. Funkcjonujący od kwietnia 2021 r. nowy rząd uwzględnił w swoim dokumencie programowym zobowiązania poprzedniego rządu¹⁷⁸ do usprawnienia procesu opracowywania i stanowienia prawa, zwiększenia przejrzystości, efektywności i odpowiedzialności administracji publicznej, rozszerzenia dostępu do informacji i powszechniejszego stosowania podejścia otwartego rządu. Przejął również zobowiązanie do wzmocnienia kompetencji Najwyższego Urzędu Kontroli¹⁷⁹. Wnioski w tych kwestiach nie zostały jeszcze przedstawione ani nie rozpoczęto konsultacji z zainteresowanymi stronami. Zmiana ustawy o swobodnym dostępie do informacji znajduje się na etapie przygotowawczym w rządzie¹⁸⁰.

Reforma konstytucyjna wyraźnie stanowi, że Sąd Konstytucyjny nie jest właściwy do dokonywania kontroli ustaw konstytucyjnych. W przeszłości Sąd Konstytucyjny uzyskał uprawnienia do dokonania oceny zgodności ustaw konstytucyjnych z konstytucją, co wykorzystał w jednym przypadku do ochrony niezależności sądów¹⁸¹. Ostatnią reformą konstytucyjną (zob. sekcja I) zmieniono treść konstytucji, wyraźnie zakazując Sądowi dokonywania kontroli konstytucyjności takich ustaw. Zmiana spotkała się z krytyką

przedstawione w ramach konsultacji publicznych przez Prokuraturę Generalną, Wydział Prawa Uniwersytetu Komeńskiego w Bratysławie, słowacką Izbę Adwokacką, Radę Sądownictwa, dostępne pod adresem <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2020/267>; Apel otwarty słowackich prawników, dostępny pod adresem <https://pravnystat.eu/en/> i przekazany jako wkład w konsultacje z zainteresowanymi stronami na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r.

¹⁷⁴ Komisja Wenecka (19 stycznia 2010 r.), Report on Constitutional Amendment, [Sprawozdanie w sprawie zmiany konstytucji], CDL-AD(2010)001, pkt 205; Komisja Wenecka, Second interim opinion on constitutional reforms in the Republic of Armenia, [Druga opinia okresowa w sprawie reform konstytucyjnych w Republice Armenii], CDL-AD(2005)016, pkt 31.

¹⁷⁵ Informacje przekazane przez Via Iuris (Civil Liberties Union) na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 19; informacje przekazane przez ENNHRI na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 293.

¹⁷⁶ Informacje przekazane przez ENNHRI na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 298; informacje przekazane przez słowacką Izbę Adwokacką na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 3; informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji.

¹⁷⁷ Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Słowacji, s. 11–13.

¹⁷⁸ Dokument programowy rządu Republiki Słowackiej na lata 2020–2024 z dnia 19 kwietnia 2020 r.

¹⁷⁹ Dokument programowy rządu Republiki Słowackiej na lata 2021–2024, s. 13–17.

¹⁸⁰ Projekt ustawy nr PI/2020/146 zmieniającej ustawę nr 211/2000 Zb.U. o swobodnym dostępie do informacji i o zmianie niektórych ustaw (ustawa o swobodnym dostępie do informacji), z późniejszymi zmianami, oraz zmieniającej niektóre ustawy.

¹⁸¹ Zob. wyrok z dnia 30 stycznia 2019 r. w sprawie Pl ÚS 21/2014-96. Zmiana stanowi odpowiedź na ten wyrok, informacje otrzymane w kontekście spotkania odbytego w następstwie sprawozdania na temat praworządności z 2020 r.

zainteresowanych stron¹⁸². Jej zgodność z konstytucją została zakwestionowana przed Sądem Konstytucyjnym, przy czym sprawa jest nadal w toku¹⁸³.

Parlament zmienił przepisy dotyczące stanu nadzwyczajnego, aby umożliwić przedłużenie go o ponad 90 dni. Parlament kontynuował swoją działalność podczas stanu nadzwyczajnego bez większych zakłóceń¹⁸⁴. Stan nadzwyczajny umożliwia rządowi przyjęcie zarządzeń, które ograniczają niektóre prawa i wolności, takie jak swoboda przemieszczania się¹⁸⁵. Rząd może ogłosić stan nadzwyczajny na okres nie dłuższy niż 90 dni, na warunkach określonych w ustawie konstytucyjnej¹⁸⁶. Po wprowadzeniu stanu nadzwyczajnego od dnia 16 marca 2020 r. do dnia 13 czerwca 2020 r.¹⁸⁷ rząd ogłosił nowy stan nadzwyczajny obowiązujący od dnia 1 października 2020 r. W grudniu 2020 r. parlament zmienił odpowiednie przepisy, aby umożliwić przedłużenie stanu wyjątkowego przez rząd o kolejne 40 dni z uwzględnieniem wymogu uzyskania późniejszego zatwierdzenia ze strony parlamentu¹⁸⁸. Stan nadzwyczajny zakończył się w dniu 15 maja 2021 r. Sąd Konstytucyjny jest właściwy do przeprowadzania kontroli zgodności z konstytucją ogłoszenia stanu nadzwyczajnego oraz jego przedłużenia¹⁸⁹. Zainteresowane strony zauważyły jednak, że termin dokonania takiego przeglądu jest krótki¹⁹⁰. Zwrócono się do Sądu Konstytucyjnego o przeprowadzanie kontroli zgodności z konstytucją ogłoszenia stanu nadzwyczajnego i jednego przedłużenia, przy czym w obu przypadkach Sąd stwierdził zgodność odpowiednimi przepisami¹⁹¹. Sąd Konstytucyjny dokonał również przeglądu szeregu środków przyjętych w kontekście pandemii oraz wyjaśnił kwestie dotyczące właściwości sądów powszechnych do orzekania w sprawie takich środków. W wyniku późniejszych zmian w przepisach¹⁹² pojawiły się jednak obawy, że prawo do

¹⁸² Apel otwarty słowackich prawników, dostępny pod adresem <https://prawnystat.eu/en/> i przekazany jako wkład w konsultacje z zainteresowanymi stronami na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., pkt 1; zob. również oświadczenie prezesa Sądu Konstytucyjnego z dnia 3 grudnia 2020 r. w parlamencie, w którym wyraził zaniepokojenie tą zmianą oraz zwrócił się do posłów o dalszą analizę tej kwestii, dostępne pod adresem <https://tv.nrsr.sk/videokanal/osoba/8/Ivan.Fiacan?id=233541>

¹⁸³ Sygn. akt 2879/2020.

¹⁸⁴ Członkowie parlamentu mogli uczestniczyć osobiście w posiedzeniach, z wyjątkiem parlamentarzystów, którzy byli zobowiązani do samoizolacji w ramach środków związanych z COVID-19. Niektóre posiedzenia odbyły się w formie hybrydowej, przy czym kilku członków uczestniczyło w nich osobiście, a niektórzy za pośrednictwem wideokonferencji. Informacje przekazane przez Słowację na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 37.

¹⁸⁵ Art. 5 ust. 3 ustawy 227/2002 o bezpieczeństwie państwa.

¹⁸⁶ Art. 5 ust. 1 ustawy 227/2002 o bezpieczeństwie państwa.

¹⁸⁷ Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Słowacji, s. 12.

¹⁸⁸ Art. 5 ust. 2 ustawy 227/2002 o bezpieczeństwie państwa. Parlament musi zatwierdzić przedłużenie w terminie 20 dni od jego wejścia w życie, w przeciwnym razie stan nadzwyczajny przestaje obowiązywać. Przedłużenie jest dozwolone wyłącznie wtedy, gdy stan nadzwyczajny został ogłoszony z powodu pandemii. Zob. również informacje przekazane przez ENNHRI na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 296–297.

¹⁸⁹ Art. 129 ust. 6 konstytucji.

¹⁹⁰ Petycja musi być złożona w terminie pięciu dni od ogłoszenia/przedłużenia, przy czym Sąd musi podjąć decyzję w terminie 10 dni od wszczęcia postępowania. Sekcje 193 i 195 ustawy 314/2002 o Sądzie Konstytucyjnym. Informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji.

¹⁹¹ Wyrok Sądu Konstytucyjnego z dnia 14 października 2020 r. w sprawie PI ÚS 22/2020, wyrok Sądu Konstytucyjnego z dnia 31 marca 2021 r. w sprawie PI ÚS 2/2021.

¹⁹² Zmiana ustawy 355/2007.

przeprowadzania kontroli sądowej niektórych środków może nie być wystarczająco zagwarantowane¹⁹³.

Publiczny obrońca Praw i Krajowe Centrum Praw Człowieka aktywnie uczestniczyli w obronie praw obywateli podczas pandemii. Publiczny obrońca Praw jest niezależnym organem, którego zadaniem jest ochrona podstawowych praw i wolności w postępowaniu przed organami administracji i innymi organami władzy publicznej, natomiast słowackie Krajowe Centrum Praw Człowieka jest właściwą krajową instytucją praw człowieka, jak również organem ds. równości na Słowacji¹⁹⁴. W czasie pandemii COVID-19 Publiczny obrońca Praw odnotował wzrost liczby skarg o prawie 50 %, jak również wzrost liczby wniosków od społeczeństwa o zapewnienie wytycznych dotyczących środków związanych z pandemią¹⁹⁵. Obciążenie pracą Krajowego Centrum Praw Człowieka było porównywalne z poprzednimi latami, ale treść skarg uległa zmianie, przy czym większość z nich dotyczyła środków związanych z pandemią¹⁹⁶. Instytucje te stwierdziły naruszenia w kilku obszarach, takich jak nakazana przez państwo kwarantanna osób powracających z zagranicy, izolacja niektórych całych osiedli Romów oraz ograniczenia w dostępie do opieki zdrowotnej i w prawie do nauki¹⁹⁷.

Nadal obowiązują ramy prawne umożliwiające funkcjonowanie organizacji społeczeństwa obywatelskiego, ale pojawiły się obawy co do ograniczenia finansowania niektórych organizacji pozarządowych¹⁹⁸. Nowy rząd przyjął zobowiązanie do dalszego wspierania społeczeństwa obywatelskiego¹⁹⁹. W grudniu 2020 r. uruchomiono nowy rejestr organizacji pozarządowych nienastawionych na zysk²⁰⁰. Stanowi on jeden rejestr publiczny wszystkich określonych w odpowiedniej ustawie organizacji działających na Słowacji, którego celem jest dalsze zwiększanie przejrzystości. Zainteresowane strony zgłaszały obawy dotyczące ataków słownych ze strony organów publicznych i polityków pod adresem działaczy i organizacji społeczeństwa obywatelskiego²⁰¹ oraz celowego ograniczania funduszy publicznych dla organizacji promujących równość płci²⁰². Co więcej, pandemia

¹⁹³ Wniosek Publicznego obrońcy Praw do Sądu Konstytucyjnego z dnia 10 lutego 2021 r., sygn. akt 268/2021, s. 26–35.

¹⁹⁴ Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Słowacji, s. 12–13.

¹⁹⁵ Informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji.

¹⁹⁶ Informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji.

¹⁹⁷ Annual report on the activities of the Public Defender of Rights [Sprawozdanie roczne z działalności Publicznego obrońcy Praw] (2020), sprawozdanie było przedmiotem dyskusji i głosowania w parlamencie w dniu 7 maja 2021 r., w wyniku którego nie zostało ono przyjęte; informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji; „Sprawozdanie roczne słowackiego Krajowego Centrum Praw Człowieka na temat przestrzegania praw człowieka”; informacje przekazane przez ENNHRI na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 309–312.

¹⁹⁸ Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Słowacji, s. 14.

¹⁹⁹ Dokument programowy rządu Republiki Słowackiej na lata 2021–2024, s. 16–17.

²⁰⁰ Utworzony na mocy ustawy nr 346/2018 o rejestrze organizacji pozarządowych nienastawionych na zysk; rejestr jest dostępny pod adresem <https://ives.minv.sk/rmno/?lang=sk>

²⁰¹ Informacje przekazane przez Via Iuris (Civil Liberties Union) na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 13–14 oraz informacje przekazane przez ENNHRI na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 294.

²⁰² Odnosi się to do procesu redystrybucji dotacji na promocję równouprawnienia płci przez Ministerstwo Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny w 2020 r. w celu wsparcia konserwatywnych organizacji pro-life, które zasadniczo nie skupiają się na kwestiach równości płci. Ponadto w następstwie przyjęcia ustawy z dnia 17 grudnia 2020 r. zmieniającej ustawę nr 544/2010 Zb.U. o dotacjach zamiast równouprawnienia płci wspierane będą równe możliwości zatrudnienia oraz organizacje promujące małżeństwo i wartości rodzinne.

COVID-19 ograniczyła działalność wielu organizacji społeczeństwa obywatelskiego, a zainteresowane strony wyraziły szczególne obawy dotyczące ogólnych skutków pandemii dla sytuacji finansowej organizacji pozarządowych²⁰³.

Zob. informacje przekazane na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r. przez Europejską Sieć Krajowych Instytucji Praw Człowieka, s. 294–295, oraz Civil Liberties Union for Europe, s. 14.

²⁰³ Pomimo starań rządu, który zapewnił dodatkowe środki finansowe w wysokości 1,1 mln EUR na wsparcie działań organizacji pozarządowych zajmujących się łagodzeniem skutków pandemii COVID-19, komunikat prasowy Ministerstwa Rozwoju Regionalnego z dnia 12 sierpnia 2020 r., „Wicepremier Veronika Remišová: 1,1 mln EUR przeznaczone na pomoc dla organizacji pozarządowych w zwalczaniu COVID-19”; Informacje uzyskane w kontekście wizyty na Słowacji. Zob. również informacje przekazane przez Via Iuris (Civil Liberties Union) na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 15–17.

Załącznik I: Wykaz źródeł w porządku alfabetycznym*

* Wykaz odpowiedzi otrzymanych w kontekście konsultacji dotyczących sprawozdania na temat praworządności z 2021 r. można znaleźć na stronie internetowej <https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism/2021-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation>.

Aktuality.sk (2021), „NAKA opát' zadržala finančnika Kvietika aj viacero ľudí zo Slovenského pozemkového fondu” (<https://www.aktuality.sk/clanok/892385/naka-opat-zadržala-financnika-martina-kvietika>).

Biuro Rady Konsultacyjnej Sędziów Europejskich (2020), opinia z dnia 9 grudnia 2020 r., CCJE-BU(2020)3.

Centrum ds. Pluralizmu i Wolności Mediów (2021), monitor pluralizmu mediów z 2021 r.

Civil Liberties Union for Europe (2021), informacje przekazane na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r.

Dyrekcja Generalna ds. Komunikacji Społecznej (2019), badanie Eurobarometr Flash 482: Opinia przedsiębiorców na temat korupcji w UE.

Dyrekcja Generalna ds. Komunikacji Społecznej (2020), specjalne badanie Eurobarometr 502: Korupcja.

Europejska Komisja na rzecz Efektywności Wymiaru Sprawiedliwości dla Komisji Europejskiej (2017), „Efficiency and quality of the Slovak judicial system, Assessment and recommendations on the basis of CEPEJ tools”, CEPEJ-COOP (2017)14.

Europejska Komisja na rzecz Efektywności Wymiaru Sprawiedliwości dla Komisji Europejskiej (2020), „CEPEJ Experts’ review of the Judicial Map Reform in the Slovak Republic”.

Europejska Komisja na rzecz Efektywności Wymiaru Sprawiedliwości dla Komisji Europejskiej, „Annual Study”.

Europejska Sieć Krajowych Instytucji Praw Człowieka (2021), informacje przekazane na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r.

Europejska Sieć Rad Sądownictwa (2012–2013), „Report on Minimum standards for the evaluation of professional performance and the irremovability of members of the judiciary”.

Europejski Trybunał Praw Człowieka, wyrok z dnia 15 września 2015 r., Javor i Javorova, 42360/10, status wykonania (<http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-7717>).

Europejski Trybunał Praw Człowieka, wyrok z dnia 24 lipca 2012 r., Maxian i Maxinowa, 44482/09, status wykonania (<http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-7711>).

Europejski Trybunał Praw Człowieka, wyrok z dnia 27 czerwca 2017 r., Ivan, 57405/15, status wykonania (<http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-47309>).

Europejski Trybunał Praw Człowieka, wyrok z dnia 31 sierpnia 2018 r., Balogh i inni, 35142/15, status wykonania (<http://hudoc.exec.coe.int/eng?i=004-51541>).

Europejski Trybunał Praw Człowieka, wyrok z dnia 9 marca 2021 r., Bilgen/Turcja, 1571/07.

GRECO (2019), Fifth Evaluation Round – Evaluation Report, Slovak Republic.

GRECO (2019), Fourth Evaluation Round, Addendum to the Second Compliance Report, Slovak Republic.

GRECO (2021), „Slovakia: GRECO regrets slow progress in prevention corruption of parliamentarians, judges and prosecutors” (<https://www.coe.int/en/web/portal/-/slovakia-greco-regrets-slow-progress-in-preventing-corruption-of-parliamentarians-judges-and-prosecutors>).

GRECO (2021), Fourth Evaluation Round, Second Addendum to the Second Compliance Report, Slovak Republic.

Komisja Europejska (2020), sprawozdanie na temat praworządności, rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Słowacji.

Komisja Europejska (2021), komunikat prasowy nr 03/2021, „OLAF closes cases on EU agricultural funds in Slovakia” (https://ec.europa.eu/anti-fraud/media-corner/news/21-01-2021/olaf-closes-cases-eu-agricultural-funds-slovakia_en).

Komisja Europejska (2021), unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości.

OECD (2012), „Implementing the OECD Anti-Bribery Convention, Phase 3: Slovak Republic”.

OECD (2014), „Implementing the OECD Anti-Bribery Convention, Follow-Up to the Phase 3 Report and Recommendation: Slovak Republic”.

OECD (2017), „Implementing the OECD Anti-Bribery Convention, Phase 1bis Report: Slovak Republic”.

Platforma komunikacyjna dla słowackich sędziów i Stowarzyszenie Słowackich Sędziów (2021), informacje przekazane przez na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r.

Publiczny obrońca praw (2020), „Správa o činnosti verejného ochrancu práv za obdobie roka 2020”, (https://www.vop.gov.sk/files/VOP_VS20_SK_1.pdf).

Rada Europy (2020), zalecenie Rady z dnia 20 maja 2020 r. w sprawie krajowego programu reform Słowacji na 2020 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Słowację programu stabilności na 2020 r., COM(2020) 525 final.

Rada Europy, Komisja Wenecka (2013), „Opinion on the Draft Amendments to the Organic Law on Courts of General Jurisdiction of Georgia”, CDL-AD(2013)007-e.

Rada Europy: Komisja Wenecka (2005), „Second interim opinion on constitutional reforms in the Republic of Armenia”, CDL-AD(2005)016.

Rada Europy: Komisja Wenecka (2010), „Report on Constitutional Amendment”, CDL-AD(2010)001.

Rada Europy: Komitet Ministrów (2010), rekomendacja CM/Rec(2010)12 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich dotycząca sędziów i ich: niezawisłości, efektywności i odpowiedzialności.

Rada Konsultacyjna Sędziów Europejskich (2007), „Opinion No. 10”.

Rada Konsultacyjna Sędziów Europejskich (2016), „Opinion No. 19”.

Rząd Słowacji (2018), Anti-Corruption Policy of the Slovak Republic for 2019–2023 (<https://rokovania.gov.sk/download.dat?id=588DFBA123494910A70AF18737B85A81-034BF7E75BABC88FC3A419E44DED1345>).

Rząd Słowacji (2019), National Anti-Corruption Program of the Slovak Republic (<https://rokovania.gov.sk/download.dat?id=F75436C4AF3C4D96AE93D60FD6BCA184-99C291B1BA87B0B9BF1E773CB8DA6BA0>).

Rząd Słowacji (2020), Annual report on the activities of the Public Defender of Rights (https://www.vop.gov.sk/files/VOP_VS20_SK_1.pdf).

Rząd Słowacji (2021), informacje przekazane przez Słowację na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r.

Rząd Słowacji (2021), plan odbudowy i zwiększania odporności (Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky) (https://www.planobnovy.sk/files/dokumenty/kompletny-plan_obnovy.pdf)

Rząd Słowacji, dokument programowy na lata 2020–2024 (<https://www.mpsr.sk/programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky-na-obdobie-rokov-2020-2024/800-17-800-15434/>).

Rząd Słowacji, dokument programowy na lata 2021–2024 (<https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=494677>).

Rząd Słowacji, Plan zadań ustawodawczych rządu Republiki Słowackiej na 2021 r. (https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy?p_p_id=processDetail_WAR_portletset&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&processDetail_WAR_portletset_fileCooaddr=COO.2145.1000.3.4201465&p_p_id=processDetail_WAR_portletset_file=pl%C3%A1n-2021.pdf&processDetail_WAR_portletset_action=getFile).

Słowaccy prawnicy, Apel otwarty i informacje przekazane na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., (<https://pravnystat.eu/en/>).

Słowacka Izba Adwokacka (2021), komunikat prasowy z dnia 23 marca 2021 r., „Predseda SAK navštívil nového generálneho riaditeľa Zboru väzenskej a justičnej stráže”, (<https://www.sak.sk/web/sk/cms/news/form/list/form/row/596497/event>).

Słowacka Izba Adwokacka (2021), informacje przekazane na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r.

Słowacki Sąd Konstytucyjny, wyrok z dnia 14 października 2020 r., Pl ÚS 22/2020.

Słowacki Sąd Konstytucyjny, wyrok z dnia 30 stycznia 2019 r., Pl ÚS 21/2014-96.

Słowacki Sąd Konstytucyjny, wyrok z dnia 31 marca 2021 r., Pl ÚS 2/2021.

Słowackie Krajowe Centrum Praw Człowieka (2019), „Sprawozdanie roczne na temat przestrzegania praw człowieka” (<http://www.snslp.sk/wp-content/uploads/Sprava-o-LP-v-SR-za-rok-2020-.pdf>).

Słowackie Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (2020), komunikat prasowy, „Vicepremiérka Remišová: 1,1 milióna eur na pomoc mimovládny organizáciám v boji s COVID–19” (<https://www.miri.gov.sk/aktuality/podpredsednicka-vlady/vicepremierka-remisova-11-miliona-eur-na-pomoc-mimovladnym-organizaciam-v-boji-s-covid-19/>).

Słowackie Ministerstwo Sprawiedliwości (2020), „Zalecenia dotyczące przygotowania nowej mapy sądownictwa” (http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/nova_sudna_mapa_3_0_final.pdf).

Słowackie Ministerstwo Sprawiedliwości, „Ramy czasowe procesu opracowywania reformy mapy sądownictwa” (http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/20210223_Casov%C3%A1_os_Sudna_mapa_v.2.pdf).

Słowackie Ministerstwo Sprawiedliwości, Centrum Analityczne (2020), „Reforma mapy sądownictwa” (http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/Reforma_sudnej_mapy_na_citanie.pdf).

Słowackie Ministerstwo Sprawiedliwości, Centrum Analityczne, (2020), „Odporúčania pre tvorbu novej súdnej mapy” (http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/sudna_mapa/nova_sudna_mapa_3_0_final.pdf).

Słowackie Ministerstwo Zdrowia, „Sektorowy program przeciwdziałania korupcji” (<https://www.health.gov.sk/Zdroje/?dokumenty/mzsr/rezortny-protikorupcny-program.rtf>).

Transparency International (2020), „Exporting corruption”.

Transparency International (2021), wskaźnik postrzegania korupcji w 2020 r.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wyrok z dnia 18 maja 2021 r., sprawy połączone dotyczące Rumunii, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 and C-397/19.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wyrok z dnia 20 kwietnia 2021 r., Republika, C-896/19.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wyrok z dnia 25 lipca 2018 r., LM, C-216/18 PPU.

UNCAC, „Implementation Review – 1st cycle (2010–2015), Country Review Report of Slovak Republic”,
(https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/CountryVisitFinalReports/2013_07_11_Slovakia_Final_Country_Report.pdf).

Załącznik II: Wizyta na Słowacji

W kwietniu 2021 r. służby Komisji odbyły spotkania wirtualne z następującymi podmiotami:

- Biuro Rządu – Wydział ds. Zapobiegania Korupcji
- Judges For Open Judiciary
- Krajowe Centrum Praw Człowieka
- Liga Praw Człowieka
- Ministerstwo Kultury
- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
- Ministerstwo Sprawiedliwości
- Ministerstwo Zdrowia
- Narodowa Agencja ds. Przestępczości w ramach Policji
- Partnerstwo na rzecz Otwartego Rządu
- Prokuratura Generalna
- Prokuratura Specjalna
- Publiczny obrońca Praw
- Rada Sądownictwa
- Sąd Najwyższy
- Słowacka Izba Adwokacka
- Słowacka Rada ds. Radiofonii
- Stowarzyszenie Sędziów
- Transparency International
- Via Iuris

* Komisja spotkała się również z następującymi organizacjami podczas szeregu spotkań horyzontalnych:

- Amnesty International
- Center for Reproductive Rights
- CIVICUS
- Civil Liberties Union for Europe
- EuroCommerce
- European Partnership for Democracy
- Europejska Federacja Dziennikarzy
- Europejska Sieć Międzynarodowej Federacji Planowanego Rodzicielstwa (IPPF EN)
- Europejskie Centrum na rzecz Prawa Organizacji Pozarządowych
- Europejskie Centrum Wolności Prasy i Mediów
- Europejskie Forum Młodzieży
- Europejskie Forum Obywatelskie
- Front Line Defenders
- Human Rights House Foundation
- Human Rights Watch
- ILGA-Europe
- Konferencja Kościołów Europejskich
- Międzynarodowa Federacja Praw Człowieka
- Międzynarodowa Komisja Prawników
- Międzynarodowy Instytut Prasowy
- Niderlandzki Komitet Helsiński

- Open Society European Policy Institute
- Philanthropy Advocacy
- Protection International
- Reporterzy bez Granic
- Społeczeństwo Obywatelskie Europy
- Transparency International UE